

ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ
ҒЫЛЫМ ЖӘНЕ ЖОҒАРЫ БІЛІМ МИНИСТРЛІГІ
ҒЫЛЫМ КОМИТЕТІ
АХМЕТ БАЙТҰРСЫНҰЛЫ АТЫНДАҒЫ ТІЛ БІЛІМІ ИНСТИТУТЫ

**Қазақстан ғалымдарының
биобиблиографиясына
материалдар**

**АСҚАР
ҚҰДАЙБЕРГЕНҰЛЫ
ЖҰБАНОВ**

Алматы
2022

УДК 80/81
ББК 81.2
Ж 80

Бас редактор
филология ғылымдарының кандидаты
А.М.Фазылжан

Жауапты редактор
филология ғылымдарының докторы
А.Ә. Жаңабекова

Құрастырушылар:
PhD-докторант К.Пірманова
PhD-докторант А.Қожахметова

Ж 80 Асқар Құдайбергенұлы Жұбанов: Қазақстан ғалымдарының биобиблиографиясына материалдар / Құраст. К.Қ. Пірманова, А.Қ. Қожахметова. – Алматы: «Асыл» баспасы, 2022. – 64 бет.

ISBN 978-601-269-149-8

УДК 80/81
ББК 81.2

ISBN 978-601-269-149-8

© Жұбанов А.Қ., 2022
© А.Байтұрсынұлы атындағы
Тіл білімі институты, 2022

О Қ Ы Р М А Н Д А Р Е С І Н Е

Қазақстан ғалымдарының биобиблиографиялары сериясының жалғасы болып табылатын бұл көрсеткіш ҚР БжҒМ А.Байтұрсынұлы атындағы Тіл білімі институтының бас ғылыми қызметкері, филология ғылымдарының докторы, профессор Асқар Құдайбергелұлы Жұбановқа арналған.

Биобиблиографияға ғалымның өмірі мен шығармашылық еңбегін сипаттайтын мәліметтер, оның еңбектері енгізілді.

Көрсеткіш материалдары хронологиялық тәртіппен орналасқан, әр жылдың көлемінде – алфавит ретімен беріліп отыр.

Еңбектерінің алфавиттік және бірлесіп жазған авторлардың есім көрсеткіштерінде сілтемелер хронологиялық көрсеткіштегі жұмыстардың рет тәртібімен берілген.

**ФИЛОЛОГИЯ ҒЫЛЫМДАРЫНЫҢ ДОКТОРЫ,
ПРОФЕССОР АСҚАР ҚҰДАЙБЕРГЕНҰЛЫ
ЖҰБАНОВТЫҢ ӨМІРІ МЕН ҚЫЗМЕТІНІҢ НЕГІЗГІ
КЕЗЕҢДЕРІ**

Асқар Құдайбергенұлы Жұбанов 13 қарашада 1937 жылы Алматы қаласында қызметкер отбасында дүниеге келді. Әкесі Құдайберген Қуанұлы Жұбанов қазақ тілінің теориялық негізін калаушы, тіл білімінің тұңғыш профессоры.

1944 ж. Ақтөбе облысының Жұрын ауданындағы Жаңатұрмыс аулындағы бастауыш мектебіне оқуға барып, ол мектепте 4-сыныпқа дейін оқиды.

1948 ж. 1948-1949 оқу жылдары Алматы қаласындағы №18 қазақ орта мектеп-интернатында қайтадан 4-сыныпқа түсіп, екі жыл оқиды.

1950 ж. Солтүстік Қазақстан облысының орталығы Петропавл (Қызылжар) қаласындағы №5 қазақ орта мектеп-интернатының 6 сыныбынан оқуын жалғастырып, 1955 жылы 10 сыныпты тамамдайды.

1955-1960 ж. Абай атындағы Қазақтың педагогикалық институтында оқып, оның физика-математика факультетін үздік бітіреді.

1960-1961 ж. Қазақтың Мемлекеттік ауылшаруашылық институтына жұмысқа орналасып, жоғары математика кафедрасының ассистент-мұғалімі қызметін атқарады.

1961-1963 ж. Кеңес Армиясы қатарында өз міндетін атқарып, кіші лейтенант дәрежесінде үйіне оралады.

1963-1967 ж. Қазақтың Мемлекеттік ауылшаруашылық институтындағы жұмысын жалғастырып, жоғары математика кафедрасының ассистент-мұғалімі қызметін атқарады.

1963 ж. Кеңес Одағы Коммунистік партиясының мүшесіне өтеді.

1965 ж. Ықтималдықтар теориясы, математикалық статистика, математикалық программалау пәндерінен білім дәрежесін көтеру мақсатындағы СССР ауылшаруашылық министрлігі ұйымдастыруымен Одесса қаласында өткен 3 айлық курс-семинар оқуына қатысады.

1967-1970 ж. Қазақ ССР Ғылым академиясы Тіл білімі институтының күндізгі бөлімінің аспиранты. Аспиранттық мезгілін Минск қаласындағы Шет тілдер институты жанында өткізеді.

1967 ж. Шымкент пединститутының профессорлары мен мұғалімдерінің ғылыми теориялық конференциясында баяндама жасады.

1968 ж. Қазақ ССР Ғылым академиясы жас ғалымдарының бірінші ғылыми конференциясында баяндама жасады.

1969 ж. «Түркі тілдерін статистикалық және ақпараттық әдістер арқылы зерттеу» атты Бүкілодақтық конференциясына баяндамашы ретінде қатысты.

1970 ж. Киев қаласында өткен «Структурно-математические методы моделирования языка» атты Бүкілодақтық ғылыми конференциясына баяндамашы ретінде қатысты.

1970 ж. ҚазССР Ғылым академиясы жас ғалымдарының екінші ғылыми конференциясында баяндама жасады.

1970 ж. Қазақ ССР Ғылым академиясы Тіл білімі институтында жаңадан ашылған «Статистика-лингвистикалық зерттеу және автоматтандыру» тобының кіші ғылыми қызметкері болып жұмысқа орналасады.

1971 ж. Кишинев қаласында өткен «Автоматическая переработка текста методами прикладной лингвистики» атты Бүкілодақтық ғылыми конференцияда баяндама жасады.

1973 ж. Алматыда өткен «Автоматическое распознавание слуховых образов» атты Бүкілодақтық семинар-мектептің жұмысына баяндамамен қатысты.

1973 ж. Физика-математика ғылымдарының кандидаты, филология ғылымдарының докторы Қ.Б.Бектаевтың ғылыми жетекшілігімен, академик І.Кеңесбаевтың ғылыми кеңесшілігімен орындалған «ЭЕМ көмегімен қазақ мәтінін статистикалық зерттеу» атты тақырыпта кандидаттық диссертацияны жоғары деңгейде қорғайды.

1974 ж. ҚазССР ҒА жас ғалымдарының үшінші ғылыми конференциясында баяндама жасады.

1976 ж. Алматыда өткен «Советская тюркология и развитие тюркских языков в СССР» атты Бүкілодақтық

түркітанушылардың ғылыми-теориялық конференциясына баяндамашы ретінде қатысты.

1976 ж. Қазақ ССР ҒА Тіл білімі институтындағы «Статистика-лингвистикалық зерттеу және автоматтандыру» тобының аға ғылыми қызметкер дәрежесіне конкурс бойынша өтіп, ғылыми жұмысын жалғастырады.

1976-1986 ж. Қазақ ССР ҒА Тіл білімі институтының қоғамдық өміріне қызу қатынасып, Жергілікті комитеттің, Партия бюросының мүшелігіне қабылданып, оның хатшысының орынбасары және институттың Халықтық бақылау комитетінің төрағасы қызметтерін атқарады.

1980 ж. Шымкент қаласында өткен «Статистическая оптимизация преподавания языков и инженерная лингвистика» атты ғылыми семинарда баяндама жасады.

1980 ж. Ташкент қаласында өткен Бүкілодақтық түркітанушылардың ғылыми конференциясында баяндама жасады.

1981-1985 ж. «М.О.Әуезовтің толық шығармалар жинағы мәтінін ЭЕМ-ге енгізуге дайындау және сөзнұсқағыш-сөздіктерді құрастыру» атты Тіл білімі институтының жоспарлы ғылыми тақырыбына ғылыми жетекшілік етеді.

1982 ж. Минск қаласында өткен «Переработке текста методами инженерной лингвистики» атты Бүкілодақтық конференцияға баяндамамен қатысты.

1985 ж. 1986-1990 жылдар аралығына «М.Әуезовтің 20 томдық шығармалары бойынша автоматтанған картотекалық қор жасау» атты ғылыми тақырыпқа жетекшілік ету міндетін алады.

1986 ж. СССР Ғылым академиясы Президиумының қаулысы бойынша оған «түркі тілдері» мамандығы бойынша «Аға ғылыми қызметкер» деген ғылыми атақ беріледі.

1986 ж. Қазақ ССР Ғылым академиясы Тіл білімі институтының жетекші ғылыми қызметкері лауазымында жұмыс атқарады.

1987 ж. «Квантитативная структура казахского текста» атты монографиясы жарық көрді.

1988 ж. Тбилиси қаласында өткен «Машинные фонды языков народов СССР» атты дөңгелек столдың жұмысында баяндамашы ретінде қатысты.

1988 ж. Таллин қаласында өткен «Машинные фонды языков народов СССР» атты дөңгелек столдың жұмысында баяндамашы ретінде қатысты.

1989 ж. Минск қаласындағы Белорусия ССР-ның ҒА 10 ай мезгіліне докторлық жұмысын аяқтау үшін ғылыми іссапарына жіберіледі.

1989 ж. Мәскеуде өткен «Создание машинного фонда русского языка» атты үшінші Бүкілодақтық ғылыми конференция жұмысында баяндамашы ретінде қатысты.

1990 ж. А.Байтұрсынұлы атындағы Тіл білімі институтының «Қолданбалы лингвистика» бөлімінің меңгерушісі қызметін атқарады.

1990 ж. 1991-1993 жылдар аралығына «М.Әуезовтің шығармалары бойынша сөзформалар мен сөздердің жиілік сөздіктерін ЭЕМ арқылы құрастыру» атты тақырыпқа ғылыми жетекшілік ету міндетін алады.

1990 ж. Алматыда өткен «Гюркская фонетика-90» атты бірінші Бүкілодақтық ғылыми-теориялық конференцияда баяндама жасады.

1990 ж. Тарту қаласында өткен «Актуальные проблемы компьютерной лингвистики» атты Бүкілодақтық конференция жұмысында баяндама жасады.

1990 ж. Минск қаласында өткен «Использование ЭВМ в научной и учебной работе гуманитарных вузов» атты Бүкілодақтық конференция жұмысында баяндама жасады.

1998 ж. Ақтөбе қаласында өткен «Жұбанов тағылымы» атты республикалық ғылыми конференцияда баяндама жасады.

1999 ж. Ақтөбеде өткен «Жұбанов тағылымы» атты IV Республикалық ғылыми-теориялық конференцияда баяндама жасады.

1999 ж. Алматыда өткен «Құдайберген Жұбанов және қазақ тіл білімі» атты Қ.Жұбановтың 100 жылдығына арналған республикалық ғылыми-теориялық конференцияда баяндама жасады.

1999 ж. Астана қаласында өткен «Мемлекеттік тіл: терминология, іс қағаздары мен бұқаралық ақпарат құралдарының тілі» атты Қ.Жұбановтың 100 жылдығына арналған республикалық ғылыми-практикалық конференцияда баяндама жасады.

2000 ж. Алматыда өткен «Актуальные проблемы теории и практики перевода в контексте современности» атты жоғары оқу орындары арасындағы ғылыми-практикалық конференцияда баяндама жасады.

2002 ж. «Қазақ мәтіні мазмұнын формалдаудың негізгі ұстанымдары» атты тақырыпта докторлық диссертация қорғайды.

2002 ж. А.Байтұрсынұлы атындағы Тіл білімі институтының «Қолданбалы лингвистика» ғылыми тобының бас ғылыми қызметкері жұмысын атқарады.

2002 ж. Ақтөбеде өткен «Жұбанов тағылымы-V» атты республикалық ғылыми-теориялық конференцияда баяндама жасады.

2002 ж. «Основные принципы формализации содержания казахского текста» атты монографиясы жарық көрді.

2003 ж. 2002 жылы қорғалған докторлық диссертацияның құндылық тұстары ҚР БҒМ Жоғары аттестациялық комитетінің (ЖАК) қыркүйек айында шыққан №3 «Бюллетенінде» арнайы аталған мақала жарық көреді.

2003 ж. Әл-Фараби атындағы Қазақтың Ұлттық университеті филология факультетінің «Қолданбалы лингвистика» мамандығындағы студенттеріне дәріс беруге Жалпы тіл білімі кафедрасының профессорлық дәрежедегі қосымша жұмысына орналасады.

2003 ж. Алматыда өткен Абай атындағы Алматы университетінің 75 жылдығына арналған халықаралық ғылыми-теориялық және әдістемелік конференцияға баяндамамен қатысты.

2003 ж. Алматыда өткен «Сәрсен Аманжолов және қазақ филологиясының өзекті мәселелері» атты С.Аманжоловтың туғанына 100 жыл толуына арналған Халықаралық ғылыми-теориялық конференцияда баяндама жасады.

2003 ж. Алматыда өткен «Қазақ филологиясының өзекті мәселелері» атты А.Байтұрсынұлының 130 жыл толуына арналған Халықаралық ғылыми-теориялық конференцияға баяндамамен қатысты.

2004 ж. Жоғары аттестациялық комитеттің шешімі бойынша Тіл білімі мамандығы бойынша «Профессор» ғылыми атағын алды.

2004 ж. Алматыдағы әл-Фараби атындағы Қазақ Ұлттық университетінде өткен «Қазақтың ұлттық әдеби тілі: бүгіні мен болашағы» атты академик Р.Ғ.Сыздықтың 80-жылдығына арналған республикалық ғылыми-теориялық конференция жұмысына баяндамамен қатысты.

2004 ж. Алматыдағы ҚР БҒМ А.Байтұрсынұлы атындағы Тіл білім институтында өткен «Академик Рәбиға Сыздық және қазақ тіл білімі мәселелері» атты халықаралық ғылыми-теориялық конференция жұмысына баяндамамен қатысты.

2004 ж. Алматыдағы ҚР БҒМ А.Байтұрсынұлы атындағы Тіл білім институтында өткен «Академик Ә.Т. Қайдар және тіл білімінің мәселелері» атты халықаралық ғылыми-теориялық конференцияда баяндама жасады.

2004 ж. Ақтөбе қаласында өткен «Жұбанов тағылымы» атты VI Республикалық ғылыми-теориялық конференцияға баяндамамен қатысты.

2005 ж. Алматыдағы әл-Фараби атындағы Қазақ Ұлттық университетінде өткен «Жизнь языка и язык в жизни» атты ғылыми-теориялық конференцияда баяндама жасады.

2005 ж. Алматыдағы ҚР БҒМ А.Байтұрсынұлы атындағы Тіл білім институтында өткен «Академик Ш.Ш. Сарыбаев және тіл білімінің мәселелері» атты ғылыми-теориялық конференцияда баяндама жасады.

2006 ж. Абай атындағы Қазақ Ұлттық педагогикалық университетінің филология факультетінің қазіргі қазақ тілі теориясы және әдістемесі кафедрасында компьютерлік лингвистикадан дәріс беруге (қосымша) профессорлық қызметке орналасады.

2006 ж. Алматыдағы ҚР БҒМ А.Байтұрсынұлы атындағы Тіл білім институтында өткен Қ.Есеновтың туғанына 75 жыл толуына арналған «Қазақ тіл біліміндегі функционалдық бағыт»

атты Республикалық ғылыми-теориялық конференцияда баяндама жасады.

2006 ж. Ақтөбеде өткен «Ғасырлар пернесінің жыршысы» атты академик, композитор А.Қ.Жұбановтың 100-жылдығына арналған республикалық ғылыми конференция жұмысына баяндамамен қатысты.

2006 ж. Бишкек қаласында өткен «6-ой Форумда сотрудничества в области экономики, лингвистики и электронной среды в тюркском мире» атты Манас атындағы Қырғыз-Түрік университеті және Түркі мәдениетін Зерттеу Орталығы ұйымдастырған Халықаралық ғылыми-теориялық конференцияда баяндама жасады.

2006 ж. Парижде өткен Халықаралық ЮНЕСКО ұйымының шақыруымен және ҚР Ақпарат және мәдениет министрлігінің қолдауымен ҚР-нің Ресми комиссиясының мүшесі ретінде академик Ахмет Жұбановтың 100 жылдығына арналған ғылым мен мәдениет саласының құрметті күндеріне қатысты (2006 жылдың 12-17 қазаны).

2007 ж. Алматыдағы ҚР БҒМ А.Байтұрсынұлы атындағы Тіл білімі институтында өткен академик, филология ғылымдарының докторы, профессор Ө.А.Айтбаевтың 70 жылдығына орай ұйымдастырылған «Мемлекеттік тіл саясаты: терминология, аударматану, ресми құжат тілі» атты Халықаралық ғылыми-теориялық конференцияға баяндамамен қатысты.

2007 ж. Алматыдағы ҚР БҒМ А.Байтұрсынұлы атындағы Тіл білім институтында өткен филология ғылымдарының докторы, профессор Т.С.Жанұзақовтың 80 жылдығына орай ұйымдастырылған «Қазақ тілінің лексикология, лексикография, фольклортану мен көркем аударма мәселелерінің қалыптасуы мен болашағы» атты Халықаралық ғылыми-теориялық конференция жұмысына баяндамамен қатысты.

2007 ж. Алматыдағы ҚР БҒМ А.Байтұрсынұлы атындағы Тіл білім институтында өткен І.Кеңесбаев, М.Балақаев, Ғ.Мұсабаевтың 100 жылдығына орай 2007 жылы қазан айының 17-18 күндері А.Байтұрсынұлы атындағы Тіл білімі институтында өткен «Түркітану мен қазақ тіл білімінің өзекті

мәселелері» атты халықаралық ғылыми-теориялық конференцияда баяндама жасады.

2008 ж. Қазақтың Мемлекеттік қыздар педагогикалық университетінде 9-10 маусым күндері өткен «Профессор С.М.Исаев: Қазақ тіл білімі мен әдебиеттанудың теориялық және әдістемелік мәселелері» атты Халықаралық ғылыми-теориялық конференцияда баяндама жасады.

2009 ж. 2009-2010 жылдары Абай атындағы қазақ ұлттық педагогикалық университетінің филология факультетінің магистратурасында дәріс оқыды.

2009 ж. ҚР ҰҒА-ның академигі, ф.ғ.д., проф. Р.С. Сыздықтың 85 жылдығына орай А.Байтұрсынұлы атындағы Тіл білімі институтында өткізілген «Әдеби тіл және қазақ тілінің өміршеңдігі» атты ғылыми-теориялық конференцияда баяндама жасады.

2009 ж. Ақтөбе қаласындағы Қ.Жұбанов атындағы Мемлекеттік университетінде өткен қазақ тілінің теориялық негізін қалаған лингвист, қоғам қайраткері, профессор Қ.Қ.Жұбановтың 110 жылдық және белгілі лингвист ғалым, профессор Е.Қ.Жұбановтың 80 жылдық мерейтойларына арналған «Жұбанов тағылымы VII» халықаралық ғылыми конференцияда баяндама жасады.

2009 ж. Алматы, 2009 ж. өткен «Қазақ тіл білімінің өзекті мәселелері» атты халықаралық ғылыми-теориялық конференцияда баяндама жасады.

2009 ж. Алматы, 2009 ж. өткен «Құдайберген Жұбанов тағылымы: ғылыми сабақтастық және жаңа бағыттар» атты Республикалық ғылыми-практикалық конференцияда баяндама жасады.

2009 ж. 2009-2011 жылдары «Мәдени құндылықтар ретіндегі қазақ тіліндегі мәңгілер корпусы және сөздіктердің «Тіл – қазына» атты ұлттық компьютерлік қоры» жобасына жетекшілік етті.

2010 ж. Алматы: А.Байтұрсынұлы атындағы Тіл білімі институтында 2010 ж. өткен «Тіл және мәдениет: тілдің антропоөзектік парадигмасы» атты профессор Ж.А.Манкееваның 60 жылдығына арналған республикалық ғылыми-теориялық конференцияда баяндама жасады.

2010 ж. Алматы: А.Байтұрсынұлы атындағы Тіл білімі институтында өткен «Түркі тілдерінің грамматикасы: қазіргі ахуалы мен болашағы» атты профессор ҚазКСР ҒА академигі Нығмет Тінәліұлы Сауранбаевтың туғанына 100 жылдығына арналған халықаралық ғылыми-теориялық конференцияда баяндама жасады.

2010 ж. Алматы: А.Байтұрсынұлы атындағы Тіл білімі институтында өткен «Қазіргі қазақ грамматикасы мен терминологиясын зерттеулердің негізгі бағыттары» атты аса көрнекті ғалым, филология ғылымдарының докторы, профессор, ҚазКСР ҒА корр.-мүшесі Ахмеди Ысқақұлы Ысқақовтың туғанына 100 жыл толуына арналған халықаралық ғылыми-теориялық конференцияда баяндама жасады.

2010 ж. Көкшетау, Ш. Уәлихан атындағы Көкшетау мемлекеттік университеті, 2010 «Казахский язык в контексте языковой политики стран Евразийского континента» атты Халықаралық симпозиумда баяндама жасады.

2010 ж. Астана, 2010 жылы, Л.Н. Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университетінде «Жалпы тіл білімі және түркі тілдерінің өзекті мәселелері» атты халықаралық ғылыми-теориялық конференцияда баяндама жасады.

2010 ж. Алматы, 2010 ж. А.Байтұрсынұлы атындағы Тіл білімі институтында өткен «Қазақ әдеби тілі тарихының өзекті мәселелері» атты халықаралық ғылыми-теориялық конференцияда баяндама жасады.

2011 ж. Алматы, А.Байтұрсынұлы атындағы Тіл білімі институтында өткен «Эпос тілін зерттеудің өзекті мәселелері» атты көрнекті фольклортанушы ғалым, ф.ғ.д., профессор Е.Қ.Жұбановтың туғанына 80 жыл толуына арналған халықаралық дөңгелек үстел отырысында баяндама жасады.

2011 ж. Алматы, А.Байтұрсынұлы атындағы Тіл білімі институтында өткен «Мемлекеттік тіл – тәуелсіздік кепілі», «Тәуелсіздік кезеңіндегі қазақ тіл білімі», «Мемлекеттік тіл – ұлттық бірегейліктің негізі» атты Қазақстан республикасы тәуелсіздігінің 20 жылдығына арналған халықаралық ғылыми-теориялық конференцияларда баяндама жасады.

2011 ж. Алматы, А.Байтұрсынұлы атындағы Тіл білімі институтында өткен «Қазақ тілінің тарихы мен түркітану

мәселелері» атты көрнекті ғалым ф.ғ.д., профессор Б.Әбілқасымовтың 80 жылдық мерейтойына арналған халықаралық ғылыми-теориялық конференцияларда баяндама жасады.

2011 ж. Алматы, А.Байтұрсынұлы атындағы Тіл білімі институтының 50 жылдығына арналған «Тіл білімі институты: 50 жыл», «Қазақ тіл білімі: тарих, тәжірибе, болашақ» атты халықаралық ғылыми-теориялық конференцияларда баяндама жасады.

2011 ж. 2011-2013 жылдары «Қазақ әдеби тілінің аннотацияланған ұлттық корпусы» жоба жетекшілерінің бірі болды.

2012 ж. Шымкент қаласында өткен М.Оразовтың 70 жылдық мерейтойына арналған «XXI ғасыр ғылымы және білім берудегі жаңа ізденістер» тақырыбындағы халықаралық ғылыми-әдістемелік конференцияда баяндама жасады.

2012 ж. А.Байтұрсынұлы атындағы Тіл білімі институтында өткен «Қ.Есенов және қазақ грамматикасының өзекті мәселелері» атты халықаралық дөңгелек үстел отырысында баяндама жасады.

2012 ж. Шымкент қаласында өткен академик М.Б.Сапарбаевтың 70 жылдығына арналған «Жоғарғы оқу орнында жастарға заманауи білім мен тәрбие берудің өзекті мәселелері» атты халықаралық ғылыми-тәжірибелік конференцияда баяндама жасады.

2012 ж. Алматы: Ахмет Байтұрсынұлы атындағы Тіл білімі институтында ф.ғ.д., профессор З.М.Базарбаеваның 60 жасқа толуына арналған «Фонетика ғылымдарының өзекті мәселелері: даму көздері мен болашағы» атты халықаралық ғылыми-теориялық конференцияда баяндама жасады.

2013 ж. «Қолданбалы лингвистика: қазақ тілінің статистикасы» атты монографиясы жарық көрді.

2013 ж. «Компьютерлік лингвистикаға кіріспе» атты монографиясы жарық көрді.

2014 ж. Қазақ әдеби тілінің жиілік сөздігі бірліктерінің статистикалық арақатынасы // Ә.Т.Қайдардың 90 жасқа толу мерейтойына орай 2014 жылдың 7-қарашасында А.Байтұрсынұлы атындағы Тіл білімі институтында өтетін

«Ғылымдағы ғұмыр: Ана тілі және түркі әлемі» атты халықаралық ғылыми-теориялық конференция материалдары

2014 ж. Алматы, А.Байтұрсынұлы атындағы Тіл білімі институтында Ә.Т.Қайдардың 90 жасқа толуына арналған «Ғылымдағы ғұмыр: Ана тілі және түркі әлемі» атты халықаралық ғылыми-теориялық конференцияда баяндама жасады.

2015 ж. Алматы, А.Байтұрсынұлы атындағы Тіл білімі институтында лексикограф-ғалым, филология ғылымдарының докторы, профессор, Институт директоры Мырзаберген Малбақовтың 60 жылдық мерейтойына арналған «Қазақ лексикографиясы: тарихы, тәжірибесі, болашағы» атты халықаралық ғылыми-теориялық конференцияда баяндама жасады.

2015 ж. 2015-2017 жылдарға арналған «Қазақ тілі ұлттық корпусына метабелгіленім қою ұстанымдары және әзірлемесі» атты ғылыми жобаның жетекшісі болды.

2016 ж. «Қазақ тілінің жиілік сөздігі» жарық көрді.

2016 ж. «Жалпы білім берудегі қазақ тілінің жиілік сөздігіне» ғылыми кеңесші болды.

2016 ж. Алматы, А.Байтұрсынұлы атындағы Тіл білімі институтында «Академик Ө.Айтбайұлы және мемлекеттік тіл мәселелері» атты халықаралық ғылыми-теориялық конференцияда баяндама жасады.

2017 ж. Алматы қаласында өткен «Ахмет Байтұрсынұлы мұрасы: зерттеу, жүйелеу және насихаттау» атты халықаралық ғылыми-теориялық конференцияда баяндама жасады.

2017 ж. «Корпустық лингвистика» оқу құралын жазды.

2018 ж. Алматы қаласында өткен «Латын әліпбиі – әлем қазақтарының рухани тұтастығының негізі» атты республикалық ғылыми-практикалық конференцияда баяндама жасады.

2019 ж. Алмасбек Батанұлы Белботаевтың 70 жылдық мерейтойына арналған «Қазақ тіл білімі: Қолданбалы лингвистика мәселелері» атты аймақтық ғылыми-әдістемелік конференцияда баяндама жасады.

**ФИЛОЛОГИЯ ҒЫЛЫМДАРЫНЫҢ ДОКТОРЫ,
ПРОФЕССОР АСҚАР ҚҰДАЙБЕРГЕНҰЛЫ
ЖҮБАНОВТЫҢ ҒЫЛЫМИ, ПЕДАГОГТИК ЖӘНЕ
ҚОҒАМДЫҚ ҚЫЗМЕТІ ТУРАЛЫ ҚЫСҚАША ОЧЕРК**

Күздің бір қара суық күнінде – 13 қарашада жарық дүниеге іңгәлап бір нәресте келді. 19 қараша күні перзентханадан алып келген баласын әкесі құшырлап иіскей берген сәтте сол кезеңнің әзірейілдеріндей болып көрінетін НКВД адамдары сау ете қалды. Үй ішін тас-талқан етіп тінтіп, қағаз біткеннің барлығын жинап алып, алмағанын жыртып, алды 11-12-лерде соңы алты күндік алты баланың үрейін ұшырып, аналарын көз жасына буып, үй иесін ала жөнеледі.

Оқиға мекені – Алматы қаласы, уақыты – 1937 жыл еді, ал шаңырақ иесі – сол кездің өзінде Одаққа аты танымал түрколог әріптестерімен терезесі тең тұрған ғалым, профессор Құдайберген Жұбанов болатын.

Биыл, 2012 жылдың қараша айында еліміздің тіл мамандары, студенттер мен университет оқытушылары, бүкіл зиялы қауым болып, атын үлкен құрметпен сүйіне атап, еңбегін елге паш етіп бір ғалымның мерейтойын өткізгелі отыр. Той иесі – баяғы әкесінен алты күндігінде қалып, заман мен өмірдің небір қырларын өтіп, еңбегімен, талабымен, таланытымен көрінген жақсы ғалым үлгілі ұстаз, филология ғылымдарының докторы, А.Байтұрсынұлы атындағы Тіл білімі институтының бас ғылыми қызметкері, профессор Асқар Құдайбергенұлы Жұбанов!

Тек бір отбасы өмірінде ғана емес, бүкіл қазақ халқының қиын да қилы тірлік-болмысында есте қалатын бұл екі оқиғаның аралығында өткен 75 жыл қасқағым сәттей. Бұл – бір қарағанда. Екінші қырынан үңіле көз жүгіртсек, қаншама ауыр жүк арқалаған жылдар, жан таласа өткен іс-қарекеттер күнделікті тұрмыста бастан кешкен тапшылық пен талпыныс, қаза мен қайғылы тұстар өтпеді дейсің?!

Асқар үш айлығында-ақ «жер аударылып», туған қаласы Алматыдан әке-шеше отаны – Ақтөбе өлкесінен бір-ақ шығады. Дәлірек айтсақ, 1922 жылы “Қызыл Отау” деген жаңа орында Құдайберген жігітпен некесі қиылған үлбіреген ақ құбаша сұлу

жас қыз Раушан енді алты баланың анасы болып толыға түскен шағында “халық жауының” әйелі болып шыға келеді. Әрі қарай өзі де ұсталып, лагерьлерге айдалудан, балаларының “детдом” деген аты суық үкімет құзырындағы үйлерге таратылып кетуінен сақтанып, алты баланы Алматыдан ала жөнелген Раушан жеңгейдің басына ауыртпалық мықтап түседі. Колхоздың қара жұмысына жегіліп, ауыр қайғы-қасірет шегіп жүргенде сүті қайтып кетеді. Асқар ана сүтін де еме алмай, кәдімгі резеңкі еміздікті де көрмей (сол кезде ауылда еміздік қайдан болсын), сиыр сүтін қасықпен жұтып, нәресте шағын өткізді. Сәби Асқарды апасы (әпкесі) 12-13 жастағы Мүслима, 8-10 жастардағы ағалары Ақырап пен Есет «арқалап» өсіреді, ойнатады, жұбатады, еркелетеді. Өздері де балалық шақтан озбаған «тәрбиешілерінің» оны ойыншық көріп (Мүслиманың сөзі) жұлқылағандары ананың аялы алақанын, әкенің иығына мінгізіп, төбесіне шығарғанын жоқтатпағандай еді.

Сөйтіп, Асқар өсе бастайды. Мектепке барады. Бірақ мектеп жылдары да біркелкі, бір жерде өтпейді. Ауылда да, қалаларда да оқиды. Әсіресе апасы Мүслима институтты бітіріп, Петропавл қаласына жұмысқа барғанда, апасы мен іні, сіңлілерін көшіріп алады. Асқар Петропавлдағы қазақ мектебіне барады, бірақ ғажабы – бұл мектепте барлық пән қазақ тілінде оқытылғанымен, математика, физика, химия сабақтарын орыс мұғалімдері оқытады. «Медальдың екі жағы болады» деп орыс ағайындар айтқандай, мұндай “шала тілді” мектептің пайдасы да тиді – дейді Асқар. Осы сабақтарды орысша оқудың нәтижесінде ол орыс тілін де жақсы меңгеріп алады. Ал физика, математика пәндері үшін орысша жақсы білудің күні бүгінге дейін қажет болып отырғандығын жасырмайық, өйткені оқу орындарында оқулықтар мен қосымша құралдардың көбі орыс тілінде екендігі, оқытушылардың да көбі (қазағы да) орыс тілділер екендігі мәлім. Осы себептен бе, әлде адамның өзіне белгісіз бір нәрсеге бүйрегі бұрып тұратын «құдайдың құдіретінен» бе, әйтеуір Асқар физика пәнін жақсы көреді, радиотехникамен шұғылданып, қысқасы, техникалық білім алуды қалайды. Тау-кен институтына түспек болып емтиханды ол жақсы тапсырады, бірақ... пайдалы қазбалар, табиғи байлықтар ол кезде стратегиялық мәні бар болғандықтан, бұған «халық

жауларының ұрпақтары» қабылданбайды. Ағасы Есеттің кеңесімен бір кезде әкелері жұмыс істеген Абай атындағы ҚазПИ-дің математика факультетіне түседі. Жақсы бітіреді. Алматыдағы Мемлекеттік ауылшаруашылық институтына «жоғарғы математика» кафедрасының ассистенті, оқытушысы болып жұмысқа кіріседі. Онда 7 жыл істейді.

Кейде бір мақсатты ойлауын адам ойлайды, ал тағдыр (жазымыш) өз дегенін істеттіреді ғой, немесе кей-кейде, «кездейсоқтық» атты мықты құбылыс күш көрсете ме, Асқар кенет қазақ тілін математикалық әдіспен, оның ішінде математикалық статистика мен ықтималдылықтар теориясы әдістерімен зерттеу жолына бет бұрады. Бұған Алматыда өткен бір ғылыми конференцияның және оған келген «Сөз статистикасы» (Статистика речи) атты Бүкілодақтық топты басқаратын атақты профессор Раймонд Генрихович Пиотровский мен математик қазақ ғалымы Қалдыбай Бектаевтармен кездесіп, әңгімелескені себепкер болады. Кездейсоқ конференция, кездейсоқ жүздесулер Асқардың ғылымдағы жолын бұрып әкетеді. Бүгінгі қазақ тілтаным саласында Асқар Жұбанов еңбектерінің орны айрықша деп ғалымның 75 жылдығына орай оны марапаттап, жоғары бағалап отырғанымыздың себебі – Асқар Жұбанов тіл білімінің бүгінгі таңдағы маңызы зор, аса қажет жаңа саласын бастаушылардың бірі ғана емес, оны әрі қарай алып барушы нағыз маман екендігі. Бұл салалар – қолданбалы лингвистика, компьютерлік лингвистика. Қазақ тілін қолданбалы тіл білімінің статистика, формалды модельдер, мәтін лингвистикасы атты салаларына қатысты зерттеу, бұлар бойынша оқу құралдарын жазу – ғалымның зор табысы. Бұл табыс осы оқулықтардың қазақ тілінде жазылғандығымен де бағасы арта түседі. Көпшілігіміз жете түсіне бермейтін формалды логика дегенді тіл ғылымына қарай бұру, тілді (атап айтқанда, қазақ тілін) зерттеуде математикалық әдістерді қолдану, соның нәтижесінде «машиналық аударма» деп аталатын ғылым саласын өмірге әкелгендігімен де Асқар Жұбановтың еңбегі жоғары бағаланады. Бұл оқу құралдары (қазақ тіліндегі тұңғыш оқулықтар десек те болады) филология факультеті студенттері мен магистранттарына қолданбалы лингвистика мамандарына, компьютер мүмкіндіктерін қоғамдық

ғылымдар салаларына, оның ішінде қазақ тіл білімінде қолданумен айналысатын мамандарға арналған. Ең бір құндылығы – бұл оқу құралдарының бүгінгі күнде оқу процесінде қолданылып жатқандығы. Осы пән салаларынан, дәлірек айтсақ, қазақ тілінің математикалық және компьютерлік лингвистика пәндері бойынша профессор Асқар Жұбановтың бірнеше жылдан бері әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университеті мен Абай атындағы Қазақ ұлттық педагогикалық университетінің Магистратура және PhD докторантура институтында дәріс оқып, жастарды тәрбиелеп жатқандығын да атап айтуға болады.

А.Қ.Жұбанов – қазақ тілін зерттеуде математикалық статистика мен ықтималдылықтар теориясы пәндерінің әдістерін (ғылыми жетекші Қ.Бектаевпен бірге) және қазақ лексикография саласына компьютер мүмкіндіктерін пайдалану әдісін тұңғыш қолданған және оны әрі қарай дамытушы қазақ ғалымдардың бірі деуге әбден болады. Сонымен бірге А.Байтұрсынұлы атындағы Тіл білімі институтында қазақ тілінің қолданбалы саласының жаңа бағытына қатысты тақырыптарға А.Жұбанов ғылыми жетекшілік етіп келеді. Ғалымның алғашқы зерттеулері ЭЕМ (компьютер) арқылы М.Әуезовтің шығармаларындағы сөзформалар мен сөздердің жиілік сөздіктерін құрастыру және олардағы тілдік бірліктердің статистикалық заңдылықтарын анықтауға қатысты болса, соңғылары – «Мәдени құндылықтар ретіндегі қазақ тіліндегі мәтіндер корпусы және сөздіктердің «Тіл – қазына» атты ұлттық компьютерлік қорын» құрастыру мәселелерін қамтиды. Мұндай зерттеу қазақ тіл білімінде бұрын-соңды болмағандықтан, зерттеу нәтижесі компьютерлік лингвистиканың теориялық және практикалық негізін қалыптастыруға бастама болары сөзсіз.

Ғылыми-зерттеу және жоғарыда аталған пәндер бойынша сабақ беру нәтижесінде А.Жұбанов – 6 монографияның (3 жиілік сөздіктің құрастырушыларының бірі), 3 оқу құралының, сондай-ақ 150-ге жуық ғылыми мақаланың авторы. Ғалымның ғылыми жетекшілігімен 5 кандидаттық және 7 магистрлік диссертация қорғалды.

Мемлекеттік тіл дәрежесіндегі бүгінгі қазақ тілінің қызметін күшейту ісінде тіл білімінде қолданбалы теорияларды дамытудың мәні зор, заман талабы екендігін күнделікті өмірден көріп отырмыз.

Тіл мамандарының ең талантты дегендерінің ішінде екіншісі бірі бара алмайтын бұл саладағы мүшелі той иесінің жаңадан жол салып, бастау көздердің бірі болуында екі-үш фактордың мәнін атау керек: бірі – бұл іске математик маманның кірісуі, екіншісі – математиктің тіл білімі сияқты гуманитарлық ғылым саласының негізгі қағидаларын, тармақтарын, теориялық тұғырлары мен практикалық қажеттіліктерін бірден жақсы игеріп (оқып), танып алған қабілет-дарыны, үшіншіден, қазақ тіл білімі саласын заман талабына сай дамытуға үлес қосу (дәлірек айтсақ, жол салу) сияқты ғылыми мақсат қоюы. Ал мұндай мұрат-мақсатты қоюға, сірә, әке жолын жалғастыру, «Жұбанов» деген ата атын жоғары ұстау сияқты жазылмаған адами заңның талабы да болған болар.

Әке жолы демекші, кейінгі жылдардағы ізденістерге карағанда қазақ тілтанымының бүгінде қолға алынып, кеңінен зерттеу нысандарына айналып жатқан жаңа салаларының зерттеудегі жаңа әдіс-амалдарының алғашқы ұшқындары әкесі Құдайберген Жұбановтың еңбектерінен көрінетіндігі белгілі болып отыр. Әрине, оларда қазіргі терминдер, XX ғасырдың II жартысындағы ғылыми жаңалықтар орын алмағандығы да белгілі, ал негізгі идея ғылыми сұраныс-қажеттік дегендердің ұшқынын, идеясын проф. Құдайберген Жұбанов еңбектерінде айтарлықтай көзге түседі. Қазіргі кезде көбірек назар аударылып жүрген «валенттілік теориясы», «деривация құбылысы», «функционалдық грамматика», «лингвистикалық статистика» дегендердің алғашқы көрінісі проф. Құдайберген Жұбановтан табылатындығын Қ.Бектаев, А.Белботаев, Т.Садықовтардың, сондай-ақ А.Жұбанов пен С.Мырзабековтің мақалаларынан көреміз. Әсіресе бұл топта дәлелді де, айқын пікірлерді проф. Асқар Жұбанов айтып келеді.

Құдайберген Жұбанов балаларында, әсіресе Есет пен Асқар әкелерінің ұшығы көрінген идеяларын жүзеге асыру, әке бастап берген ғылыми тармақтарды әрі қарай дамыту, дұрыстығын

дәлелдей түсу айрықша сезіледі. Бұл өзгелерге өнеге, кейінгі жастарға үлгі болатын іс-қарекеттер.

Табиғи талантын таныту, қолға алған жұмысын мұқият, адал орындау, әр іске үлкен жауапкершілікпен қарау, еңбегінің жемісін (жеңісін де) көрсете алу жағынан ағасы Есет сияқты, Асқар Жұбанов та әке алдында парызы мен қарызын өтеп отыр. Мұны Асқар сонау 1973 жылы кандидаттық диссертация қорғаған алғашқы адымында көрсеткен болатын. Әр алуан заңнан аттап қия баспайтын сол кезең түгіл, қазіргі кезде батылымыз бармайтын бір оқиға – сол қорғау үстінде бас сарапшы, атақты ғалым Р.Г.Пиотровскийдің бұл кандидаттық жұмысты өте жоғары бағалап, докторлық жұмысқа сай, бірден докторлық дәрежеге ұсынуға болар ма еді дегені болатын. Мұндай пікірді біз кейінгі-соңғы ешбір қорғауда естіген жоқпыз. Ал асықпай жүріп, үлкен жетістіктермен (тың тұжырымдар, теориялық-ұстанымдар, практикалық ұсыныстармен) 2002 жылы қорғаған докторлық диссертациясы да кезіміздегі ең таңдаулы, ең қажет ғылыми еңбек деп танылғанын көптеген рецензия-пікірлер, сол диссертацияның негізгі қағидаларына сүйеніп жазылып жатқан еңбектер көрсетіп отыр.

Асқар Жұбановтың докторлық диссертациясы тіл білімінің жаңа саласы мәтін лингвистикасы тұрғысынан жазылған. Қазақ тілінің келелі мәселелерінің біріне жататын мәтіннің мазмұндық құрылымының түзілуін абзацтық деңгейде қарастыруға және қазақ мәтінінің семантикалық көрінісін бейнелеу мен оның туындау мүмкіндіктерінің формалды принциптерін анықтауға арналған.

Бұл жұмыстың аса маңызды жақтары ҚР Жоғары аттестациялық комитетінің “Бюллетенінде” Президиум атынан арнайы аталып өткен болатын (№3, қыркүйек, 2003). Онда: зерттеу жұмысының нәтижесі қазақ тілінің қолдану аясын кеңейтуге өз ықпалын тигізетіні және оның қазіргі заманғы ақпараттық технологиялардың жаңа сұраныстарынан туындап отырғаны жайлы айтылған.

Асқар Жұбановтың еңбек авторларының бірі болып қатысуымен жарық көрген жиілік сөздіктер тек статистикалық мәлімет алу тұрғысынан ғана емес, лексикалық қазынаны

құрайтын сөздердің қолданыс әлеуеті, ескі-жаңалығы, «сүйегі» (тегі), номинативтік (лексикалық, түпкі) мағынасынан өзге стильдік қызмет ету қарекеті сияқты тілтанымның өзге де салаларында пайдалануға болатын таптырмас қымбат материал болып саналады. Бұл тұрғыдан алғанда төменде аттары аталатын жиілік сөздіктер аса қажет құралдардың бірі.

Ғалымның негізгі теориялық-танымдық еңбектерін қайталап атасақ, олар мыналар: *Куманиша-қазақша жиілік сөздік. – Алматы, 1978 (құраст. бірі). – 217 б.; М.О.Әуезовтің «Абай жолы» романының жиілік сөздігі. – Алматы, 1979 (құраст. бірі). – 336 б.; Квантитативная структура казахского текста. Алматы, 1987. – 147 с.; М.О.Әуезовтің 20 томдық шығармалар текстерінің жиілік сөздіктері. – Алматы-Түркістан, 1995 (құраст. бірі). – 346 б. Основные принципы формализации содержания казахского текста. – Алматы, 2002. – 250 с.; Қолданбалы лингвистика: қазақ тілінің статистикасы. Оқу құралы. – Алматы, Қазақ университеті, I-2004, II-2007. – 209 б.; Қолданбалы лингвистика: формалды модельдер: Оқу құралы. – Алматы: Қазақ университеті, I-2006, II-2007. – 280 б.; Компьютерлік лингвистикаға кіріспе: Оқу құралы. – Алматы: Қазақ университеті, 2007. – 204 б.; Қолданбалы тіл білімінің мәселелері. Вопросы прикладного языкознания. – Алматы: Арыс, 2008. – 640 б.; Қазақ сөзінің «Тіл – қазына» деректер базасы және оның теориялық негіздері. База данных «Тіл – қазына» казахского слова и ее теоретические основы. – Алматы: Арыс, 2009. – 304 б.*

Ал әр алуан жинақтарда, журналдарда жарияланған жүзден аса мақалаларының да ғылыми құндылығы мен қажеттігін атауға болады.

БЖҒМ А.Байтұрсынұлы атындағы Тіл білімі институтына аспирант болып келгеннен бері Асқар Жұбановтың бір ғылыми мекемеде қызмет етіп жүргеніне міне 45 жыл толып отыр екен. Аспиранттық кезеңін Минск қаласындағы шет тілдер Институты жанында өткізіп, кандидаттық диссертациясын қорғауынан сәтті өтіп, кіші ғылыми қызметкерден бас ғылыми қызметкерге, бөлім меңгерушісі дәрежесіне дейін көтерілді.

А.Қ.Жұбанов – қазақ тілін зерттеуде математикалық статистика мен ықтималдылықтар теориясы пәндерінің әдістерін (ғылыми жетекші Қ.Бектаевпен бірге) және қазақ лексикография саласына компьютер мүмкіндіктерін пайдалану әдісін тұңғыш қолданған және оны әрі қарай дамытушы қазақ ғалымдардың бірі. А.Байтұрсынұлы атындағы Тіл білімі институтында қазақ тілінің қолданбалы саласының жаңа бағытына қатысты тақырыптарға А.Жұбанов ғылыми жетекшілік етіп келеді. Ғалымның алғашқы зерттеулері ЭЕМ (компьютер) арқылы М.Әуезовтің шығармаларындағы сөзформалар мен сөздердің жиілік сөздіктерін құрастыру және олардағы тілдік бірліктердің статистикалық заңдылықтарын анықтауға қатысты болса, ал соңғылары – «Мәдени құндылықтар ретіндегі қазақ тіліндегі мәтіндер корпусы және сөздіктердің «Тіл – қазына» атты ұлттық компьютерлік қорын» құрастыру мәселелерін қамтиды. Мұндай зерттеу қазақ тіл білімінде бұрын-соңды болмағандықтан, зерттеу нәтижесі компьютерлік лингвистиканың теориялық және практикалық негізін қалыптастыруға бастама болды.

Әке жолы демекші, тағы бір таңғажайып құбылысты айтайық. Мен Құдайберген Жұбановтың өмірі мен ғылыми жолы туралы 1965 жылдан бері танысып, әр кез жазып, баяндамалар жасау барысында ғалымның феномендік тұлғасын көрдім де «сан қырлы, санлақ ғалым» деп атадым. Сан қырлы дейтініміз – құдай оның бойына көп дарын дарытқан; алдымен, тілге деген үлкен таланты болған, сол таланттың арқасында 2-3 жылда орыс тілін меңгеріп алады, Ленинградта аспирантурадағы екі-үш жылда неміс, монғол, грузин, чуваш, коми, тіпті жапон тілдерін үйрене бастайды, ұзын-ырғасы екі жылдай медреседе оқып, араб, парсы, шағатай, түрік, татар, башқұрт тілдерін игеріп кетуі осы қабілеттің күші болар. ҚазПИ-де профессор болып жұмыс істей жүріп ұйғыр тілінде үйреніп, оның оқулығын жазып бермек болады, дунған тілінің маманын даярлауға кіріседі. Әкелерінің бойындағы осындай полиглоттық қабілет ұлдары Есет пен Асқардың тіл маманы болып қалыптасуларына ықпал етсе керек.

Әкенің тағы бір қасиеті – өнер иесі болғандығы: өнердің “көкесі” ақындық дарын, кейін дамытпаса да, бала кезінен

бастап, жігіт шағында құрбы-құрдастарына әзіл-қалжыңдар жазып жүреді, ел аузынан өлең-жырларды жазып алып жинайды, өзі де өлең, әңгіме жазады т.т. Осы «қылық» Есет пен Мұслимада да бар екен. Мұслиманың әкесі туралы поэмасы көркемдігі жағынан да, идеясы мен мазмұны жағынан да ешбір әдеби туындыдан кем емес. Ал Есеттің ақындығына Тіл білімі институтының қызметкерлері тәнті болатын, ол қабырға газетін шығарған кезде екі-үш күнге дейін онда жарияланған Есеттің өлең шумақтары Институттың коридорын күлкімен жаңғыртып жататын.

Құдайбергеннің алғашқы ұстаздарының бірі Абдолла Беркінов: «Құдайберген сурет өнеріне өте шебер болды» депті. Темір, Жұрын аудандарының қорымдарындағы құлпытастарда сақталған жазулардан Құдайберген Жұбановтың қолын қазірге дейін табуға болады. Әкелерінің суретке деген дарынын үлкен ұлы Ақырап иеленді.

Құдайберген Жұбанов ең алдымен ұстаз, тәрбиеші, педагогтік еңбегімен жақсы танымал болды. Тұңғышы Мұслима – осы жолды қалап алды. Профессордың бойында математика, экономика сияқты салаларға қызығушылық та болғанын зерттеушілер мен туған інісі Ахмет Жұбанов айтқан болатын. Асқар – математик, Қызғалдақ – экономист деген сияқты әке бойындағы дарын ұшқындарын балаларына аманат етіп кеткендей! Бұл – бір табиғат ұсынған ғажайып құбылыс, сол құбылыстың бір куәсі бүгінгі мерейтой иесі болып отырғанына алла тағалаға мың рақмет айтамыз.

Адам өзі өрекіп көрсетпесе де, даурығып дәлелдемесе де, ең мықты ғалым оның бойында жатқан небір жақсы қасиеттері барлардан шығатын сияқты. Жұбановтар әулетінің қай өкіліне қарасақ та, үлгі тұтарлық кісілік ұстамдылық, талаптылық пен таланттылық, еңбекқорлық қасиеттерді көреміз. Өздерін жоғары орынға апарған да, біздерді сүйсіндірген де осы қасиеттер болар.

Өмірде кездесіп жататын өлім-қаза, ауру-сырқау сияқты ауыр жүктерді көтере білу де адамға үлкен сын. Осының бәрі нар көтерер жүк болса, сол жүкті де Асқар көтеріп келеді. Заман мен солақай саясат сынынан өте білген ғалым-азамат тағдыр сынына да арқасын төсеп отыр. «Өмірдің жақсы да, жаман да

жақтарын басымнан кешірдім, бірақ оның қиын тұстарының бәрі де әкемнің нақақтан «халық жауы» аталуымен салыстырғанда түк те емес сияқты» – дейді Асқар бір толғанысында.

«Асылдың сынығы, тұлпардың тұяғы», өзі де сом асыл – мықты ғалым, атаулы азамат, үлгілі ұстаз Асқар Құдайберген баласы, 75 жасың құтты болсын! Қазақ халқы мақтанышпен қастерлеп атайтын «Жұбановтар әулеті» деген қымбат атты жоғары ұстап, кейінгі ұрпақтарға жеткізе бер, ұзақ-ұзақ жасап, әлі де том-том еңбек жазып, топ-топ шәкірт дайындай бер деп апалық, ағалық, үлкендік бата-тілегімізді білдіреміз.

Академик Рәбиға СЫЗДЫҚ

КРАТКИЙ ОЧЕРК О НАУЧНОЙ, ПЕДАГОГИЧЕСКОЙ И ОБЩЕСТВЕННОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ ДОКТОРА ФИЛОЛОГИЧЕСКИХ НАУК, ПРОФЕССОРА АСКАРА КУДАЙБЕРГЕНОВИЧА ЖУБАНОВА

Аскар Жубанов родился в семье известного ученого, основателя теории казахского языкознания, первого профессионального лингвиста, тюрколога, просветителя, профессора Кудайбергена Куановича Жубанова 13 ноября 1937 г. в городе Алматы. Это было время, как известно нам из истории, рассвета политической репрессии. Через неделю волна репрессии подхватила и ученого, по обвинению «японский шпион» его посадили в тюрьму, после его настигла та же участь, что и других миллионных жертв сталинского режима.

Не успев появиться на свет, младший сын в семье Аскар вместе с двумя старшими братьями и тремя сестрами, с матерью, за которой прикрепили обвинение «жена врага народа», были вынуждены скитаться с одного угла Казахстана на другой. До «оправдания» доброго имени отца они вынуждены были не задерживаться ни на одном месте: родной край – Актюбинск, Алматы, северный Петропавловск, затем снова Алматы.

Аскар Жубанов в 1960 году закончил полный курс физико-математического факультета Казахского Государственного педагогического института им. Абая. 1960-1967 годах работал преподавателем кафедры высшей математики Казахского государственного сельско-хозяйственного института. С целью продолжения научного пути своего отца А.К.Жубанов 1967-1970 годы учится в аспирантуре Института языкознания АН КАЗ ССР по новому направлению казахского языкознания – математическая лингвистика. Аспирантские (и докторантские) годы он проводит в Минском Лингвистическом университете, где проходит научную школу у известных ученых по математической лингвистике, таких как Р.Г.Пиотровский, А.В.Зубов. В 1973 году А.К.Жубанов под руководством доктора филологических наук (математик по спец.) К.Б.Бектаева и научного консультанта академика С.К.Кенесбаева защищает кандидатскую диссертацию по теме «Статистико-лингвистическое исследование казахского текста с применением

ЭВМ», а в 2001 году под руководством научного консультанта А.В.Зубова защищает докторскую диссертацию на тему «Основные принципы формализации содержания казахского текста».

По теме кандидатской диссертации А.К.Жубановым исследованы современные методы статистической лингвистики, а также вопросы автоматизации создания частотных словарей казахского языка. Рассмотрены вероятностные законы распределения основных частей речи в казахских текстах, а также вопросы создания их вероятностно-статистических моделей.

В своей кандидатской диссертации ученый определяет статистическую структуру эпопеи «Путь Абая» М.Ауэзова. После, трудясь плодотворно в этом направлении, вместе с другими учеными создали «Частотный словарь романа М.Ауэзова «Путь Абая» («Наука», 1979, 336 с.). В результате этого труда удалось определить, что писатель классик использовал в эпопее 465691 словоупотреблений, из них 16983 – слова, а словоформы – 61424. Кроме того, созданный совместно с известным тюркологом, ученым А.Курышжановым «Частотный куманский-казахский словарь» («Наука», 1978, 216 с.) является сложным трудом, который может раскрыть качественное использование языковых единиц с помощью статистических данных. Этот труд является важным и ценным, так как до сих пор полностью не переведенный на казахский язык «Кодекс Куманикс» (XIII в.) – кыпчакский памятник, имеет прямое отношение казахскому языку.

В докторской же диссертации рассмотрены актуальные проблемы казахского языкознания по лингвистике текста, а также вопросы, касающиеся формализации содержания и структурных элементов казахского текста.

Основная цель исследования темы докторской диссертации ученого является рассмотрение содержательной структуры текста на уровне абзацев, т.е. описание семантической картины казахского текста определив формальные принципы их порождения. Таким образом, мы можем смело сказать, что это были попытки применить современные информационные технологии для расширения рамки использования государственного языка. Предлагаемая ученым формальная модель родного

языка может быть использована в переводческой деятельности, в создании компьютерной программы по обучению языку, для автоматизации казахской лексикографии, а также не только теоретических, но и в решении ряда практических проблем.

В 1970-1976 годы А.К.Жубанов работает в Институте языкознания им. А.Байтурсынова, в начале, на должности младшего научного сотрудника, затем 1976-1986 годы старшим научным сотрудником, 1986-1990 годы ведущим научным сотрудником, с 2002 года главным научным сотрудником. В 2004 году ему была присуждена научная степень профессора.

Традиционные классические науки стали искать новые междисциплинарные, межотраслевые подходы. Одним из этих направлений является математическая лингвистика. Получившая название где-то статоллингвистика, где-то компьютерная лингвистика, а где-то машинный перевод, объединенная под общим названием «прикладная лингвистика» междисциплинарная наука обрела почетное место, заменив перо и бумагу на искусственный интеллект – компьютер.

В эти годы в Москве и Ленинграде, а также в Минске стали создаваться исследовательские центры, связывающие лингвистику с математикой. Сумевшие предвидеть будущее руководство Академии наук КазССР, среди них директор Института языкознания Смет ага Кенесбаев вовремя поддержал это начинание, среди союзных республик первыми организовали специальную научную группу при Академическом институте. Среди всех принимал в этом участие и «пионер» Аскар Жубанов.

Конечно, для математика Аскара выбрать путь языковеда было не легко. Во-первых, было влияние брата Есет, который сумел стать хорошим языковедом и литератором, как и отец, во-вторых, он сам мечтал окунуться в науку, которой занимался его отец. В те годы основным аппаратом статоллингвистики был ЭВМ (электронно-вычислительная машина), который, естественно, «не говорил» на казахском. Аскар Жубанов, как истинный «пионер» этого дела, стоял на истоке создания специальной программы, а также с помощью ЭВМ определял слова, относящиеся к разным частям речи, их использование, создавал обратный алфавитный словарь. Таким образом, казахский ученый

внес в память ЭВМ тексты на казахском языке, впервые на родном языке создал автоматизированный словарь языковых единиц (словоформа, основа, буква, сочетание букв и др.). Вместе с тем смог добиться результатов по созданию вероятностно-статистических моделей текстов казахского языка. Опираясь на Нормальный закон распределения, на законы распределения Пуассона и Шарлье, понятные только математикам, впервые определили, что в казахском тексте имя существительное и глагол подчиняются Нормальному закону, а наречие в основном подчиняется законам Пуассона и Шарлье типа-В. Тем самым было доказано, что использование слов в казахском тексте это не просто набор слов, а текстовые единицы распределенные в тексте, подчиняясь определенным вероятностно-статистическим законам.

Вступивший 45 лет назад на путь языковедов молодой ученый на сегодняшний день справедливо занял почетное место «аксакала» среди основоположников «прикладной лингвистики». В течение 45 лет по стопам отца он преданно служит в Институте языкознания имени А.Байтурсынова. По инициативе А.Жубанова в Институте в последние годы работают над большим проектом – «Компьютерная база казахского языка». Здесь собрано все богатство, информационный фонд языка. Получившее название «Тіл – Қазына» – картотечный фонд компьютерной базы можно назвать «Банком данных о языке», где хранятся ценные слова, культурное наследие национального языка. В настоящее время он руководит научными проектами: «Национальный компьютерный фонд «Тіл-қазына» корпуса текстов, как культурных ценностей и словарей казахского языка», «Аннотированный национальный корпус казахского литературного языка» и др. Исследования такого рода в казахском языкознании проводятся впервые, поэтому полученные результаты составляют основу теории и практики компьютерной лингвистики казахского языкознания. В будущем новая волна молодых ученых, которые в совершенстве владеют компьютером, смогут использовать это богатство и внесут большой вклад в развитие казахской лексикографии.

А.К.Жубанов в своих исследованиях казахского языка, продолжая школу своего научного руководителя К.Б.Бектаева, применяет методы математической статистики и теории

вероятностей, а также методы автоматизации лексикографических исследований, методы создания компьютерных баз лингвистических данных. В Институте языкознания им. Байтурсынова А.К. Жубанов руководит научными разработками в области нового направления – корпусной лингвистикой казахского языкознания.

В последние годы профессора А. Жубанова приглашают читать лекции студентам по прикладной лингвистике ведущие вузы Алматы. И в этом деле он имеет большие успехи, благодаря своему трудолюбию. Там он нашел учеников, некоторые из них защитили кандидатские диссертации, а кто-то только начинает свой путь в науке. До этого времени писавший свои труды на русском языке А. Жубанов на основе прочитанных лекции поставил цель выпустить учебные пособия по прикладной лингвистике на родном языке. Этому может послужить доказательством такие учебные пособия, как: «Компьютерлік лингвистикаға кіріспе» (Алматы, 2007) – Введение в компьютерную лингвистику, «Қолданбалы лингвистика: қазақ тілінің статистикасы» (2-изд., Алматы, 2007) – Прикладная лингвистика: статистика казахского языка. «Қолданбалы лингвистика: формалды модельдер» (2-изд., Алматы, 2007) – Прикладная лингвистика: формальные модели.

В результате многолетних научных исследований и преподаваний в ВУЗ-ах (кафедра общего языкознания КазНУ им. аль-Фараби и Институт магистратуры и PhD докторантуры АГУ им. Абая) по новым направлениям прикладной лингвистики казахского языка А.К. Жубановым опубликовано 7 монографий, в числе которых 3 частотных словаря (в соавторстве) и 3 учебных пособия, а также в различных научных изданиях опубликовано около 150 научных статей. Кроме того, под руководством А.К. Жубанова было защищено 5 кандидатских и 7 магистерских диссертационных работ.

Для человека не обязательно доказывать, что он выдающийся ученый, если в нем это заложено. Каждому представителю Жубановской династии присуще человечность, сдержанность, требовательность и талантливость, трудолюбие. Эти качества дали возможность достигнуть высшего уровня, и они же заставляют нас уважать их.

В жизни бывает много трудностей, перенести их – это огромное испытание для человека. И этот непосильный груз выпал на долю и Аскара. Сумев победить и неправдивую политику, ученый смог и вынести преграды судьбы. «В жизни видел и хорошее, и плохое, но это не сравнится с тем, что отца ложно обвинили как «врага народа», – говорит ученый.

Сын великого ученого, который сам стал видным ученым, образцовый педагог Аскар Кудайбергеноулы! Мы желаем Вам высоко держать имя «династия Жубановых», которого чтит наш народ, а также плодотворной научной работы и подготовить много-много учеников-ученых!

Академик Рабига СЫЗДЫК

**ФИЛОЛОГИЯ ҒЫЛЫМДАРЫНЫҢ ДОКТОРЫ,
ПРОФЕССОР АСҚАР ҚҰДАЙБЕРГЕНҰЛЫ ЖҰБАНОВ
ЕҢБЕКТЕРІНІҢ ХРОНОЛОГИЯЛЫҚ КӨРСЕТКІШІ**

1967

1. Частотные словари и информационные характеристики языка // Тезисы докладов научно-теоретической конф. профес.-препод. состава Чимк. пед. инст., - Чимкент, 1967. - С. 107-108. (К.Б.Бектаев және т.б. бірге).

1968

2. Автоматизация некоторых лингвистических процессов // Вестник АН КазССР, - Алма-Ата, 1968, (9), - С. 31-36. (А.В.Зубовпен бірге).

3. К вопросу об автоматизации лингвистических исследований // Материалы первой научной конференции молодых ученых АН КазССР. - Алма-Ата: Наука, 1968. - С. 442-443.

1969

4. О некоторых путях вскрытия вероятностно-статистических закономерностей в современном казахском языке // Материалы всесоюз. конф.: Статистическое и информационное изучение тюркских языков (СИИТЯ), - Алма-Ата, 1969. - с. 85-86.

5. О частотности формообразовательных аффиксов существительных казахского языка // Материалы всесоюз. конф.: СИИТЯ, - Алма-Ата, 1969. - С. 50-51. (А.Ахабаев, С.Мирзабековпен бірге).

6. Статистическа аффиксов имен прилагательных // Материалы всесоюз. конф.: СИИТЯ, Алма-Ата, 1969. - С. 47-50. (Р.Шойбековпен бірге).

1970

7. Структурно-статистическая модель описания грамматических категорий тюркских текстов // Материалы Всесоюз. науч. конф. Часть I: Структурно-математические методы моделирования языка, Киев, 1970. - С. 13-14. (Қ.Б.Бектаев, А.Ахабаев, С. Мирзабековпен бірге).

8. Автоматическое построение частотных словарей (прямого и обратного) // Вестник АН КазССР, Алма-Ата, 1970. - С. 48-53. (К.Б.Бектаев, А.В.Зубовпен бірге).

9. Универсальная программа получения на ЭВМ «Минск-22» алфавитно-частотного списка сочетаемости графем // Материалы второй научной конференции молодых ученых АН КазССР, Алма-Ата, 1970. - С. 512-513.

1971

10. Исследование статистической структуры тюркского текста // Материалы всесоюз. конф.: Автоматическая переработка текста методами прикладной лингвистики. Кишинев, 1971. - С.17-18. (А.Ахабаев, Қ.Б.Бектаевпен бірге).

11. Информационное и статистическое изучение тюркских языков // Вестник АН КазССР, - Алма-Ата, 1971. - С. 82-84. (А.В.Зубов, С.Мирзабековпен бірге).

12. Сөздік қорымыз қанша? // Білім және еңбек. – Алматы: 1971, (8, - С. 14-15, 28-29. (С.Мырзабековпен бірге).

1972

13. Математика және музыка. «Білім және еңбек», №3. – Алматы, 1972.

1973

14. Статистическое исследование казахского текста с применением ЭВМ (на материале романа М. Ауэзова «Абай жолы»): Автореф. дисс. канд., фил. наук. – Алма-Ата, 1973. - 37 С.

15. Вероятностные законы распределения классов слов казахского текста // - Трудах VII Всесоюзной школы-семинара: «Автоматическое распознавание слуховых образов», Алма-Ата, 1973. -С.139-145. (Қ.Б.Бектаевпен бірге).

16. Становление статистического метода в казахском языкознании // Статистика казахского текста. - Алма-Ата: Наука, 1973. - С. 14-22.

17. Статистика лексико-морфологических форм прилагательных в романе М.Ауэзова «Абай жолы» («Путь Абая») // Статистика казахского текста. Алма-Ата: Наука, 1973. - С. 231-248.

18. Индексация и кодирование текстовой информации для ввода в ЭВМ // Статистика казахского текста. Алма-Ата: Наука, 1973. - С. 250-262. (Қ.Бектаевпен бірге).

19. Задача получения на ЭВМ частотных списков лингвистических единиц // Статистика казахского текста. Алма-Ата: Наука, 1973. - С. 263-298.

20. Вероятностно-статистическое моделирование тюркских текстов // - Статистика казахского текста. Алма-Ата: Наука, 1973. - С. 299-328. (Қ.Б.Бектаевпен бірге).

21. О частотных списках графемно-фонемных сочетаний // Статистика казахского текста. Алма Ата: 1973. - С. 612-629. (Қ.Б.Бектаевпен бірге).

22. Распределения частот появления сочетаний знаков в Орхоно-Енисейской письменности. - В кн // Статистика казахского текста. Алма Ата: Наука, 1973. - С. 630-634. (Е.Агмановпен бірге).

1974

23. Кибернетика и лингвистика // Материалы третьей научно-теоретической конференции молодых ученых АН КазССР. Часть II. Алма-Ата: Наука, 1974. - С. 245-247.

1976

24. Информационно-статистическая типология тюркского текста // Советская тюркология и развитие тюркских языков в СССР // Тезисы докладов и сообщений Всесоюзной тюркологической конференции. Алма-Ата: Наука, 1976. - С. 305-307. (К.Б.Бектаев, Пиотровскиймен бірге).

1978

25. Куманша-қазақша жиілік сөздік. – Алматы: Ғылым, 1978. - 217 С. (А.Қ Құрышжанов., А.Б.Белботаевпен бірге).

26. Опыт реализации микрословарей для машинного перевода английских патентов по химии полимеров. Сб. Проблемы машинного перевода. Махачкала: изд-во “Дагестанский университет”, 1978. –С. 17-19. (Қ.Б.Бектаев және т.б. бірге).

1979

27. К вопросу о графемной статистике казахского текста // Вопросы казахской фонетики и фонологии. Алма-Ата: Наука, 1979. - С. 79-86.

28. М.Әуезовтің «Абай жолы» романының жиілік сөздігі. – Алматы: Ғылым, 1979. - С. 336. (Қ.Б.Бектаев, С.Мырзабеков, А.Б.Белботаевпен бірге).

1980

29. О ходе подготовки к составлению словаря языка М.О.Ауэзова (функции ЭВМ). Материалы научного семинара: «Статистическая оптимизация преподавания языков и инженерная лингвистика». – Чимкент: 1980. - С. 193-195.

30. Преобразование с помощью ЭВМ казахских текстов в фонетическую запись // Материалы семинара: «Статистическая оптимизация преподавания языков и инженерная лингвистика». Чимкент: 1980. - С. 317-318. (Ә.Жүнісбекпен бірге).

31. Состояние и перспективы исследования тюркских языков с применением статистико-инженерных методов // Всесоюзная тюркологическая конференция, тезисы докладов и сообщений. – Ташкент, изд-во “Фан: Узбекской ССР. – С. 119-121. (Қ.Б.Бектаев, С.А.Ризаевпен бірге).

32. По каменистым тропам науки (проф. К.Б.Бектаеву 60 лет). В газете «Южный Казахстан». Чимкент (28.11.1980), 10 м/п стр. (О.Жаутыков, І.Кеңесбаевпен бірге).

33. Желісті жол (проф. Қ.Б.Бектаев – 60 жаста). «Оңтүстік Қазақстан» газетінде. Чимкент (28.11.1980), 10 м/бет. (О.Жаутыков, І.Кеңесбаевпен бірге).

1981

34. К вопросу о выделении ключевых слов научного текста. В сб.: Экспериментальный анализ устных и письменных текстов. – Минск, 1981. – С. 131-134.

1982

35. Использование ЭВМ в авторской лексикографии // Тезисы докладов Всесоюзной конференции: Переработке текста

методами инженерной лингвистики. Минск: 1982. - С. 135-137. (Қ.Б.Бектаев және т.б. бірге).

1987

36. Квантитативная структура казахского текста. Алма-Ата: Наука, 1987. - 147 С.

37. О частотных словарях трех стилей казахского языка // Вторая Всесоюзная конференция по созданию машинного фонда русского языка (тезисы докладов). – М., 1987. – С. 109-110.

1988

38. Подготовка тюркоязычного текста для получения словоуказателя произведений индивидуального писателя на ЭВМ. Советская тюркология. Баку. 1988. – С. 115-122.

39. О создании машинного фонда казахского языка // Материалы рабочего совещания: Машинные фонды языков народов СССР. Тбилиси: 1988. - С. 16-17. (С.А.Ускомбаевпен бірге).

40. О проблеме создания машинного фонда тюркских языков // Материалы рабочего совещания: Машинные фонды языков народов СССР. Таллин: 1988. - С. 4-5.

1989

41. Создание словарной базы данных обще- и межтюркских моносиллабов: к проблеме разработки машинного фонда тюркских языков // Третья Всесоюз. конф. по созданию машинного фонда русского языка. Часть II. Москва: 1989. - С. 129-132. (Е.З.Кажобеков, С.А.Ускомбаевпен бірге).

42. Количественный анализ высокочастотных местоимений казахского языка // Статистическая лексикография и учебный процесс. – Киев КГПИИЯ, 1989. –С 63-65.

1990

43. О лингвистических исследованиях с применением вероятностно-статистических методов в тюркских языках // Статистика казахского текста. Выпуск II. – Алматы: Ғылым, 1990. - С. 21-31. (А.Б.Белботаев, З.А.Сиразитдиновпен бірге).

44. Түркі тілдерінің машиналық қорын жасаудың алғышарттары // Статистика казахского текста. Выпуск II. – Алматы: Ғылым, 1990. - С. 31-42.

45. Текст лингвистикасы жайында // Статистика казахского текста. Выпуск II. – Алматы: Ғылым, 1990. - С. 118-125.

46. Автоматический анализ морфологии казахской словоформы // Статистика казахского текста. Выпуск II. – Алматы: Ғылым, 1990. - С. 148-156. (С.А.Ускомбаевпен бірге).

47. Алгоритмизация задачи получения на ЭВМ фонетической транскрипции казахского текста // Тезисы докладов I Всесоюз. конф.: «Тюркская фонетика-90». – Алма-Ата, 1990. - С. 35-36. (С.А.Ускомбаевпен бірге).

48. Использование ЭВМ для выделения опорных слов текста // Тезисы докладов Всесоюзной конференции: Актуальные проблемы компьютерной лингвистики // Тартуский универ. Тарту, 1990. - С. 49-50.

49. Автоматический отбор опорных слов текста в целях оптимизации обучения казахскому языку // Тезисы докладов Всесоюзной конференции: Использование ЭВМ в научной и учебной работе гуманитарных вузов. – Минск, 1990. - С. 67-68.

50. Алгоритмизация процедуры морфологического членения казахской словоформы // Тезисы докладов Всесоюзной конференции: Использование ЭВМ в научной и учебной работе гуманитарных вузов. – Минск, 1990. - С. 87-88. (С.А.Ускомбаевпен бірге).

1992

51. Формализация процедуры построения текстов естественного языка // Научные приборы и автоматизация научных исследований. – Алма-Ата: Ғылым, 1992. - С. 190-196. (А.В.Зубовпен бірге).

1995

52. М.О.Әуезовтің 20 томдық шығармалар текстерінің жиілік сөздіктері. – Алматы-Түркістан: 1995. - 346 С. (Қ.Б.Бектаев, С.Мырзабеков, Белботаевпен бірге).

53. Тіл жиілік сөздігі. Абай. Энциклопедия. – Алматы: “Қазақ энциклопедиясының” Бас редакциясы, “Атамұра” баспасы, 1995. – 720 бет.

1997

54. Әуезов тілінің сөздіктерін жасау тәжірбиесі // Вестник КазГУ. Серия филологический. – Алматы: 1997, №8. - С. 18-28. (С. М.Мырзабековпен бірге).

1998

55. Машиналық аударма // Қазақ тілі. Энциклопедия. IDK - TIPO. Қазақстан даму институты. – Алматы, 1998. - Б. 268-269.

56. Математикалық тіл білімі // Қазақ тілі. Энциклопедия. IDK - TIPO. Қазақстан даму институты. – Алматы, 1998. - Б. 267.

57. Қолданбалы тіл білімі // Қазақ тілі. Энциклопедия. IDK - TIPO. Қазақстан даму институты. – Алматы, 1998. - Б. 240.

58. Проф. Қ.Жұбанов және қазақ тілін зерттеудің кейбір қолданбалы тәсілдері // Материалы республиканской научн. конф. «Жубановские чтения» - «Жұбанов тағылымы». – Ақтөбе, 1998. - С. 51-56.

59. Тіл теориясы кезек күттірмейтін мәселе // Жас Алаш, 15 желтоқсан 1998 жыл.

1999

60. Қ.Жұбанов және қазақ мәтін мазмұнын статистикалық тәсілмен анықтау // Материалы республ. научно-теоретической конф., посвящен. 100-летию К.Жубанова: «Құдайберген Жұбанов және қазақ тіл білімі». – Алматы: Арыс. 1999. - С. 102-108.

61. Проф. Құдайберген Жұбановтың буын теориясы және оның компьютерлік лингвистикадағы орны // Материалы республ. научно-практической конф., посвящ. 100-летию К. Жубанова: Мемлекеттік тіл: терминология, іс қағаздары мен бұқаралық ақпарат құралдарының тілі. – Астана: 1999. - С. 298-305.

2000

62. Основные процедуры формализации содержания казахского текста // Материалы межвузовской научно-практической конференции (3-4 февраля 2000) «Актуальные проблемы теории и практики перевода в контексте современности». – Алматы, 2000. - С. 249-252.

2001

63. К проблеме семантической классификации знаменательных классов слов казахского языка // Известия МОиН РК НАН РК. – Алматы, 2001, №2. - С. 13-30 .

64. Статистическое исследование казахского текста на уровне абзацев // Тілтаным / Языкознание. – Алматы, 2001, №2. - С. 35-41.

2002

65. Формальное описание словарной статьи автоматического словаря казахского языка (АСКЯ) // Тілтаным / Языкознание. – Алматы, 2002, №2. - С. 20-31.

66. Основные принципы формализации содержания казахского текста. – Алматы, 2002. - 250 С.

67. Основные принципы формализации содержания казахского текста // Автореф. дис. на соиск. д.ф.н. – Алматы, 2002. - 57 с.

68. Основные принципы формализации содержания казахского текста. //Материалы Республиканской научно-теоретической конференции «Жұбанов тағылымы-V». – Ақтобе, 2002. - С. 40-42.

69. Формальное описание структуры автоматического словаря казахского языка // Материалы Республиканской научно-теоретической конференции «Жұбанов тағылымы-V». – Ақтобе, 2002. - С. 26-30.

2003

70. Инженерлік тіл білімінің кейбір мәселелері // Абай атындағы Алматы университетінің 75 жылдығына арналған халықаралық ғылыми-теориялық және әдістемелік конференцияның материалдары, 16-17 мамыр 2003 ж. – Алматы, 2003, 25-28 б. (Ж.Н.Кемеровамен бірге).

71. Тіліміздің компьютерлік қорын жасау керек. «Ана тілі», №45, 13 ноябрь, 2003, 6.

72. «Адам-компьютер-адам» жүйесіндегі табиғи тіл қызметінің ерекшеліктері. – Алматы, «Ғылым». ҚР ҰҒА-ның «Хабарлары», Тіл, әдебиет сериясы. 2003. № 4, 3-11 бб.

73. Компьютерлік лингвистика және қазіргі қазақ тіл білімі. ҚР БЖҒМ А.Байтұрсынұлы атындағы Тіл білімі институтының «Тілтаным» журналы. – Алматы, 2003, № 3(11), шілде-тамыз-қыркүйек. 28-36 бб.

2004

74. Қазақ тілінің компьютерлік – көп тармақты әрі терең автоматтандырылған тілдік жүйе // «Сәрсен Аманжолов және қазақ филологиясының өзекті мәселелері» атты С.Аманжоловтың туғанына 100 жыл толуына арналған Халықаралық ғылыми-теориялық конференция материалдары. 25 қараша. 2003 ж. – Алматы: Дайк-Пресс, 2004. 430-438 бб.

75. Абзац – мәтін құрылымының негізгі семантикалық компоненті. «ХАБАРШЫ», филология сериясы, №4 (76). – Алматы, «Қазақ университеті», 2004 ж., 60-63 бб.

76. Мәтіннің негізгі статикалық мазмұны және оның формалды сипаты // «Ахмет Байтұрсынұлы және қазақ филологиясының мәселелері» атты халықаралық ғылыми-теориялық конференция. – Алматы: Арыс, 2004. 172-178 бб.

77. Тілді логикалық талдау бағытының кейбір мәселелері. «Қазақтың ұлттық әдеби тілі: бүгін мен болашағы» атты акад. Р.Ғ.Сыздықтың 80-жылдығына арналған республикалық ғылыми-теориялық конференция. – Алматы, «Қазақ университеті», Әл-Фараби атындағы ҚҰУ-ның «ХАБАРШЫ», филология сериясы, №5 (77), 2004, 37-43 бб.

78. Қолданбалы лингвистика: қазақ тілінің статистикасы. Оқу құралы. – Алматы, «Қазақ университеті», 2004, - 209 бет (13,06 б/т).

79. Қолданбалы лингвистика пәні және оның негізгі бағыт-бағдары // «Академик Рәбиға Сыздық және қазақ тіл білімі мәселелері» атты халықаралық ғылыми-теориялық конференция материалдары. – Алматы: «Арыс» баспасы, 2004, 179-183 бб.

80. Қазақ мәтінінің ықтималды-статистикалық моделін құру – маңызды мәселе // «Академик Ә.Т. Қайдар және тіл білімінің мәселелері» атты халықаралық ғылыми-теориялық конференция. – Алматы: «Дайк-Пресс», 2004 ж., 579-586 бб.

81. Мәтін абзацтарын заттық-логикалық мазмұн тұрғысынан зерттеу. ҚР БҒМ мен Ұлттық ғылым

Академиясының “Хабарлары”, тіл, әдебиет сериясы, №4(146), шілді–тамыз, 2004, 21-28 бб.

82. Қазақ мәтінін абзац деңгейінде зерттеудегі мазмұнға қатысты тірек сөздерді статистикалық жолмен анықтау // Жұбанов тағылымы. IV Республикалық ғылыми-теориялық конференция материалдары. – Ақтөбе. 2004 ж. –С. 99-105.

2005

83. Құдайберген Жұбанов және қазақ тіл біліміндегі статистикалық әдістің жетістіктері // Жұбанов тағылымы. VI Халықаралық ғылыми-теориялық конференция материалдары. – Ақтөбе. 2005 ж. –С. 24-29.

84. Қазақ тілтанымындағы статистикалық әдістің орны // Жизнь языка и язык в жизни. – Алматы: Қазақ университеті, 2005 ж. 115-129 б.б.

85. Қазақ мәтінін автоматты түрде талдау мен жинақтаудың автоматты жүйелерін құру мәселесі // Академик Ш.Ш. Сарыбаев және тіл білімінің мәселелері. – Алматы. Дайк-Пресс. 2005 ж. 693-699 б.б.

2006

86. Қолданбалы лингвистика: формалды модельдер: Оқу құралы. – Алматы: Қазақ университеті, 2006. – 280 бет.

87. Құдайберген Жұбанов зерттеулеріндегі модельдеу әдісінің көрінісі // Тілтаным (Языкознание). А.Байтұрсынұлы атындағы Тіл білімі институты. – Алматы, 2006, № 1, 3-9 бб.

88. Ғылыми-техникалық лексикография және арнаулы сөздіктер түрлері // Тілтаным (Языкознание). А.Байтұрсынұлы атындағы Тіл білімі институты. – Алматы, 2006, № 2, 146-153 бб.

89. Лексикография саласындағы автоматтандыру тәсілі // Қазақ тіл біліміндегі функционалдық бағыт. Республикалық ғылыми-теориялық конференция материалдары. – Алматы, 2006. 158-164 бб.

90. Ахмет Жұбанов зерттеулеріндегі қазақтың күй жанры мен домбыра музыкалық аспабы жайлы // «Ғасырлар пернесінің жыршысы». Академик, композитор А.Қ.Жұбановтың 100-

жылдығына арналған республикалық ғылыми конференция материалдары. – Ақтөбе, 2006. 43-49 бб.

91. Автоматтанған оқу жүйесінің негізгі ұстанымдары // Тілтаным (Языкознание). А.Байтұрсынұлы атындағы Тіл білімі институты. – Алматы, 2006, №4, 186-191 бб.

92. Оқу лексикографиясының ғылыми пән ретіндегі ерекшелігі // ҚР ҰҒА “Хабарлары”, филология сериясы. – Алматы, 2006, №5, 20-25 бб.

93. Қазақ тілінің картотекалық қорының «ТІЛ – ҚАЗЫНА» атты компьютерлік базасы (баяндама) // Материалы 6-ого Форуму сотрудничества в области экономики, лингвистики и электронной среды в тюркском мире, организованный Киргизско-Турецким Университетом им. Манаса и Центром Исследования Тюркской культуры (14-19 ноябрь 2006г. г. Бишкек/Киргизстан). – Бишкек, 2006. – С. 115-120.

94. Ахмет Жұбановтың ғылыми тілінің стилі хақында. Халыхаралық ЮНЕСКО ұйымының шақыруымен ҚР Ақпарат және мәдениет министрлігінің қолдауымен ҚР-нің Ресми комиссиясының мүшесі ретінде Францияның астанасы Париж қаласында өткен академик Ахмет Жұбановтың 100 жылдығына арналған ғылым мен мәдениет саласының құрметті күндеріне қатысушылардың материалында. 2006 жылдың 12-17 қазаны. – Париж, 27-29 бб.

2007

95. Компьютерлік лингвистикаға кіріспе: Оқу құралы. – Алматы: Қазақ университеті, 2007. – 204 бет.

96. Қолданбалы лингвистика: формалды модельдер: Оқу құралы. – 2 басылым. – Алматы: Қазақ университеті, 2007. – 280 бет.

97. Қолданбалы лингвистика: қазақ тілінің статистикасы. Оқу құралы. – 2 басылым. – Алматы, «Қазақ университеті», 2004, - 209 бет (13,06 б/т).

98. Табиғи тілдің мәтін морфологиясын автоматты түрде талдау мәселесі // Академик, филология ғылымдарының докторы, профессор Ө.А.Айтбаевтың 70 жылдығына орай ұйымдастырылған “Мемлекеттік тіл саясаты: терминология,

аударматану, ресми құжат тілі” атты Халықаралық ғылыми-теориялық конференция материалдары. 27 сәуір 2007 жыл.

99. Машиналық аударманың ғылыми бағыт ретіндегі даму кезеңдері // филология ғылымдарының докторы, профессор Т.С.Жанұзақовтың 80 жылдығына орай ұйымдастырылған “Қазақ тілінің лексикология, лексикография, фольклортану мен көркем аударма мәселелерінің қалыптасуы мен болашағы” атты халықаралық ғылыми-теориялық конференция материалдары. 29 маусым 2007 жыл.

100. Қазақ жазба мәтіндеріндегі графема қолданысының статистикасы. ҚР БҒМ мен Ұлттық ғылым Академиясының “Хабарлары”, тіл, әдебиет сериясы, №4, шілде-тамыз, 2007. (Е.Жубановамен бірге).

101. Баспа ісін автоматтандыру әдісіндегі лингвистикалық аспектілер. І.Кенесбаев, М.Балақаев, Ғ.Мұсабаевтың 100 жылдығына орай 2007 жылы қазан айының 17-18 күндері А.Байтұрсынұлы атындағы Тіл білімі институтында өткен “Түркітану мен қазақ тіл білімінің өзекті мәселелері” атты халықаралық ғылыми-теориялық конференция материалдары. – Алматы.

2008

102. Қолданбалы тіл білімінің мәселелері. Вопросы прикладного языкознания. – Алматы: «Арыс» баспасы, 2008. – 640 бет.

103. Қазақ тілінің «Тіл - қазына» атты ұлттық компьютерлік қорының мүмкіндіктері жайында // ҚР ҰҒА “Хабарлары”, филология сериясы. – Алматы, 2008, №2, - 19-23 б.

104. Есептеуіш лексикография – қазақ тіл білімінің жаңа ғылыми бағыты // Тілтаным (Языкознание). А.Байтұрсынұлы атындағы Тіл білімі институты, – Алматы. 2008, №2, - 58-63 б.

105. Қазақ тілінің «Тіл – қазына» атты ұлттық компьютерлік қорын құрудың алғышарттары // «Профессор С.М.Исаев: Қазақ тіл білімі мен әдебиеттанудың теориялық және әдістемелік мәселелері» атты Халықаралық ғылыми-теориялық конференция материалдары. 9-10 маусым, 2008 жыл. – Алматы, 2008. 12-19 бб.

106. Жаңа ақпараттық технологияға көшу жағдайындағы қазақ лексикографиясы. // ҚР ҰҒА “Хабарлары”, филология сериясы. – Алматы, 2008, №5, -14-18 б.

2009

107. Компьютер қазақ сөзін жатсынбайды. – Алматы, «Ана тілі», №17, 30 сәуір-6 мамыр, 2009 жыл.

108. Корпустық лингвистика – қазақ тіл білімінің жаңа бағыты // Тілтаным. Языкознание. ҚР БЖҒМ А.Байтұрсынұлы атындағы Тіл білімі институты, сәуір-мамыр-маусым. – Алматы. 2009 жыл, №2 (34) -3-11 бб.

109. Қазақ сөзінің «Тіл – қазына» деректер базасы және оның теориялық негіздері. База данных «Тіл – қазына» казахского слова и ее теоретические основы. – Алматы: «Арыс» баспасы, 2009. – 304 бет.

110. Қазақ тілі мәтіндер корпусының компьютерлік базасын құрудың алғышарттары // ҚР ҰҒА-ның академигі, ф.ғ.д., проф. Р.С. Сыздықтың 85 жылдығына орай өткізілген «Әдеби тіл және қазақ тілінің өміршеңдігі» атты ғылыми-теориялық конференцияның материалдары, 2009. -175-179 бб.

111 Проф. Қ.Жұбанов зерттеулері – қолданбалы тіл білімінің жаңа саласына ғылыми бағыт-бағдар // «Жұбанов тағылымы VII» халықаралық ғылыми конференция материалдары (Қазақ тілінің теориялық негізін қалаған лингвист, қоғам қайраткері, профессор Қ.Қ.Жұбановтың 110 жылдық және белгілі лингвист ғалым, профессор Е.Қ.Жұбановтың 80 жылдық мерейтойларына арналған). I том. – Ақтөбе, Қ.Жұбанов атындағы АқМУ РББ, 2009. 28-31-бб.

112. Проф. Қ.Жұбанов және қолданбалы тіл білімінің жаңа бағыты // «Қазақ тіл білімінің өзекті мәселелері» атты халықаралық ғылыми-теориялық конференция материалдары. – Алматы, 2009 ж. 27-32 бб.

113. Проф. Қ.Жұбанов және қолданбалы тіл біліміндегі формальды модельдер // Құдайберген Жұбанов тағылымы: ғылыми сабақтастық және жаңа бағыттар: Республикалық ғылыми-практикалық конференция материалдары. – Алматы, 2009 ж. – 70-77 бб.

114. Қазақ лексикографиясының «Тіл – қазына» атты электрондық базасы жайында // Электрондық-ақпараттық кеңістіктегі қазақ тілі: терминология және тіл мәдениеті. ҚР Мәдениет және ақпарат министрлігінің Тіл комитеті мен ҚР Білім және ғылым министрлігі Ғылым комитетінің А.Байтұрсынұлы атындағы Тіл білімі институты ұйымдастырған республикалық ғылыми-теориялық конференция материалдары. – Астана, 2009.

2010

115. Қазақ әдеби тілінің электрондық корпусын түзудің теориялық бастаулары // Тіл және мәдениет: тілдің антропоэлектік парадигмасы. Профессор Ж.А.Манкееваның 60 жылдығына арналған республикалық ғылыми-теориялық конференцияның материалдары. – Алматы: А.Байтұрсынұлы атындағы Тіл білімі институты, 2010. 191-197-бб.

116. Мәтінді автоматты өңдеу жүйесінің құрылымы жайында // Түркі тілдерінің грамматикасы: қазіргі ахуалы мен болашағы. Профессор ҚазКСР ҒА академигі Нығмет Тінәліұлы Сауранбаевтың туғанына 100 жылдығына арналған халықаралық ғылыми-теориялық конференция материалдары. – Алматы: А.Байтұрсынұлы атындағы Тіл білімі институты, 2010. 159-166 бб.

117. Мәтінді автоматты өңдеу жүйесіндегі лингвистикалық ақпарат базасы // Қазіргі қазақ грамматикасы мен терминологиясын зерттеулердің негізгі бағыттары. Аса көрнекті ғалым, филология ғылымдарының докторы, профессор, ҚазКСР ҒА корр.-мүшесі Ахмеди Ысқақұлы Ысқақовтың туғанына 100 жыл толуына арналған халықаралық ғылыми-теориялық конференция материалдары. – Алматы: А.Байтұрсынұлы атындағы Тіл білімі институты, 2010. 51-55 бб.

118. Мәтіндер корпусын түзудің теориялық және практикалық мәселелері жайында // «Казахский язык в контексте языковой политики стран Евразийского континента» атты Халықаралық симпозиум материалдары. – Көкшетау: Ш. Уәлихан атындағы Көкшетау мемлекеттік университеті, 2010. (С. Құлмановпен бірге).

119. Қазақ тілінің «Тіл – қазына» атты компьютерлік базасы жайында // Жалпы тіл білімі және түркі тілдерінің өзекті мәселелері. – Астана, 2010, Л.Н. Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті. 298-304 бб.

120. Автоматтанған ақпараттық-іздістіру жүйесінің кейбір ұғымдары мен тілі // Қазақ әдеби тілі тарихының өзекті мәселелері / Жауапты редактор Ш.Құрманбайұлы. – Алматы, 2010. 206-214 бб.

2011

121. Ұлттық филологиямыздың тарихында алғаш профессор атағы берілген Құдайберген Қуанұлы Жұбановтың тағдыры жайында // Эпос тілін зерттеудің өзекті мәселелері. Көрнекті фольклортанушы ғалым, ф.ғ.д., профессор Е.Қ.Жұбановтың туғанына 80 жыл толуына арналған халықаралық дөңгелек үстел материалдары / Жауапты редактор Ш.Құрманбайұлы. – Алматы, «КИЕ» лингвоелтану инновациялық орталығы», 2011. 49-58 бб.

122. Қазақ тілінің автоматтанған базасын құру – заман талабы // www.mtdi.kz.

123. Тұңғыш профессор тағдыры // ALASH, №6, маусым, 2011. – Б. 4-7.

124. Қазақ сөзінің «Тіл – қазынасы» // Болашақ. №18(81). – 8 маусым, 2011.

125. Тәуелсіздік құндылықтарының бірі ретіндегі қазақ тілінің мәтіндер корпусын жасаудың теориялық негіздері // Мемлекеттік тіл – тәуелсіздік кепілі. – Алматы: Дайк-Пресс, 2011. – Б. 45-81.

126. «Тіл – қазына» компьютерлік базасы – Тәуелсіздік Қазақстан жағдайындағы ұлттық терминқор қалыптастырудың негізі // Тәуелсіздік Қазақстан: Қазақ тілінің қоғамдық-әлеуметтік қызметі. – Алматы: А.Байтұрсынұлы атындағы Тіл білімі институты, «Нұр-Принт-75», 2011. – Б. 207-237.

127. Тәуелсіздік кезеңіндегі қазақ қолданбалы лингвистикасы және «Тіл – қазына» атты компьютерлік қор // Тәуелсіздік кезеңіндегі қазақ тіл білімі. – Алматы: А.Байтұрсынұлы атындағы Тіл білімі институты, «Қазақ энциклопедиясы», 2011. – Б. 165-195.

128. Мемлекеттік тілдегі ұлттық «Тіл – қазына» деректер базасының теориялық негіздері // Мемлекеттік тіл – ұлттық бірегейліктің негізі. – Алматы: А.Байтұрсынұлы атындағы Тіл білімі институты, «Қазақ энциклопедиясы», 2011. – Б. 291-318.

129. Қазақ лексикографиясының «Тіл – қазына» атты электрондық базасы жайында // Қазақ тілінің тарихы мен түркітану мәселелері /Жауапты редактор ф.ғ.д., профессор М.Малбақов. – Алматы: А.Байтұрсынұлы атындағы Тіл білімі институты, 2011. – Б. 225-228.

130. Қазақ тілі корпусындағы зат есім сөздерге лексико-морфологиялық деңгейдегі белгіленім қою бағдарламасы // Қазақ тілінің тарихы мен түркітану мәселелері /Жауапты редактор ф.ғ.д., профессор М.Малбақов. – Алматы: А.Байтұрсынұлы атындағы Тіл білімі институты, 2011. – Б. 228-233.

131. А.Байтұрсынұлы атындағы Тіл білімі институтында 50 жылда қалыптасқан қазақ тілінің жаңа ғылыми-инновациялық қолданбалы саласы жайында // «Тіл білімі институты: 50 жыл» / А.Байтұрсынұлы атындағы Тіл білімі институтының 50 жылдығына арналған жинақ. – Алматы, 2011. – 19 б.

132. Түркі тілдерінің көпәспектiлi компьютерлiк қорын құру қажет // А.Байтұрсынұлы атындағы Тіл білімі институтының 50 жылдығына арналған «Қазақ тіл білімі: тарих, тәжірибе, болашақ» атты халықаралық ғылыми-теориялық конференция материалдары. – Алматы, 2011. – 10 б.

2012

133. Қазақ тілінің аннотацияланған мәтіндер корпусындағы етістік сөздерге лексика-морфологиялық белгі-код қоюдың (белгіленім) алғышарттары // Тілтаным, № 1. – Алматы, 2012. – Б.18-25.

134. Семантические классы существительных использованных в модели порождения казахского текста // М.Оразовтың 70 жылдық мерейтойына арналған «XXI ғасыр ғылымы және білім берудегі жаңа ізденістер» тақырыбындағы халықаралық ғылыми-әдістемелік конференция материалдары. – Шымкент, 2012. – Б.112-119.

135. Қазақ тіліндегі аннотацияланған мәтіндер корпусындағы сын есімдердің лексика-морфологиялық құрылымына белгі-код қою бағдарламасы // А.Байтұрсынұлы атындағы Тіл білімі институтында өтетін «Қ.Есенов және қазақ грамматикасының өзекті мәселелері» атты халықаралық дөңгелек үстел материалдары. – Алматы, 1912. – Б. 41-49.

136. Тұрақты сөз тіркестерін кодтау және модельдеу мәселелері // Академик М.Б.Сапарбаевтың 70 жылдығына арналған «Жоғарғы оқу орнында жастарға заманауи білім мен тәрбие берудің өзекті мәселелері» атты халықаралық ғылыми-тәжірибелік конференцияның материалдары. – Шымкент, 2012. – Б. 261-264. – (бірлескен авторлық).

137. Мәтіндер корпусы – лингвистер үшін аса күшті ақпараттық ресурс. «Фонетика ғылымдарының өзекті мәселелері: даму көздері мен болашағы»: халықаралық ғылыми-теориялық конференция материалдары жинағы. – Алматы: Ахмет Байтұрсынұлы атындағы Тіл білімі институты, 2012. – Б.188-193.

138. Қазақ тіл білімі: қолданбалы лингвистика. Казахское языкознание: прикладная лингвистика. – Алматы: «КИЕ» баспасы, 2012. – 694 бет.

139. Қазақ тіл білімі: қолданбалы лингвистика. Казахское языкознание: прикладная лингвистика. – Алматы: «Кие» лингвоелтану инновациялық орталығы, 2012. – 696 б. – қазақша, орысша.

2013

140. Қазақ тілінің мәтіндер корпусы – қазақ тілін зертеудің жаңа (парадигмасы) үлгісі // Тілтаным. – Алматы, 2013. № 3.

141. Қолданбалы лингвистика: қазақ тілінің статистикасы // Монография. – Алматы, 2013. – 209 б.

142. Компьютерлік лингвистикаға кіріспе // Монография. – Алматы, 2013. – 204 б.

143. «Қазақ әдеби тілінің жиілік сөздігін» құрастырудың теориялық негіздері // Тілтаным. – Алматы, 2013. № 2.

144. Национальный компьютерный фонд казахского языка. – «Тіл-қазына» // «Актуальные проблемы диалектологии языков народов России // XIII международная конференция, посвящен-

ная 70-летию известного венгерского тюрколога, башкироведа, этнографа, фольклориста, дипломата иожефа Тормы // – Уфа, 2013. - 191-195-бб.

145. Қазақ тілінің мәтіндер корпусы – қазақ тілін зерттеудің жаңа (парадигмасы) үлгісі // «Актуальные проблемы диалектологии языков народов России // XIII международная конференция, посвященная 70-летию известного венгерского тюрколога, башкироведа, этнографа, фольклориста, дипломата иожефа Тормы // – Уфа, 2013. - 196-199-бб.

146. Филологтар қауымдастығы мен корпустық лингвистика орталығын құру – қазақ тілінің ұлттық корпусын жасаудың алғышарты // «Түркі тілдерін компьютерлік өңдеу» атты 1-халықаралық конференция материалдары. – Астана, 2013., 3-4 қазан. – 60-69-бб.

147. Казахская компьютерная лингвистика в период независимости Республики Казахстан // Сборник: «Проблемы современной прикладной лингвистики» (ответственный - А.В. Зубов). – Минск: МГЛУ, 2013. декабрь. - С. 23-30.

148. Ұлы дала тұлғалары топтамасымен жарық көретін «Профессор Құдайберген Жұбанов» атты кітап хақында. // «Жұбанов тағылымы – 8: Қазақстан түркі өркениеті мен тарихы тоғысында» атты халықаралық ғылыми конференция материалдары. – Ақтөбе. Қ.Жұбанов атындағы Ақтөбе мемлекеттік университеті, 2013., 4-5 наурыз.

2014

149. О концепции по созданию национального корпуса казахского языка (НККЯ) // Материалы Международной научно-практической конференции «контрастивные исследования и прикладная лингвистика». 29-30 октября 2014 года в Минском государственном лингвистическом университете. – Минск.

150. Принципы автоматизации морфологической разметки текстов Национального корпуса казахского языка (НККЯ) // Материалы Международной научно-практической конференции «контрастивные исследования и прикладная лингвистика». 29-30 октября 2014 года в Минском государственном лингвистическом университете. – Минск.

151. Қазақ әдеби тілінің жиілік сөздігі бойынша сөз таптарының ықтималдық моделін құру // Тілтаным. – Алматы. – 2014. № 1 (53). – 16-19 бб.

152. Қазақ әдеби тілінің жиілік сөздігі бірліктерінің статистикалық арақатынасы // Ә.Т.Қайдардың 90 жасқа толу мерейтойына орай 2014 жылдың 7-қарашасында А.Байтұрсынұлы атындағы Тіл білімі институтында өтетін «Ғылымдағы ғұмыр: Ана тілі және түркі әлемі» атты халықаралық ғылыми-теориялық конференция материалдары. – Алматы. – 2014 ж. – 352-355 бб.

153. Тіл біліміндегі жаңа бағыттардың проф. Құдайберген Жұбановтың еңбектеріндегі көрінісі // Қ.Жұбанов атындағы Ақтөбе мемлекеттік университетінде 2013 жылдың 4-5 наурызында өткен дәстүрлі «Жұбанов тағылымы – 8: Қазақстан түркі өркениеті мен тарихы тоғысынды» атты халықаралық ғылыми конференция материалдары. – Ақтөбе. – 2014. – 6-14 бб.

154. Академик Рәбиға Сыздық – тұңғыш жұбановтанушы // «Түркітану мен қазақ филологиясының дамуы: ғылыми мұра және ғалым феномені» атты халықаралық ғылыми-теориялық конференция материалдары. – Алматы, – 2014. 19-23 бб.

2015

155. Принципы автоматизации морфологической разметки текстов Национального корпуса казахского языка (НККЯ) // «Международная научно-практическая конференция «Контрастивные исследования и прикладная лингвистика»», Минский государственный лингвистическом университет. – Минск. 2015 г.

156. О концепции по созданию национального корпуса казахского языка (НККЯ). // «Международная научно-практическая конференция «Контрастивные исследования и прикладная лингвистика», Минский государственный лингвистическом университет. – Минск, 2015 ж.

157. Қазақ тілінің Ұлттық корпусының коммуникативтілік пен тұтастырушылық мүмкіндіктерін арттыру жайында // «X Всероссийском съезде востоковедов с международным участием «Россия и Восток: взаимодействие стран и народов», которое будет проводиться 6-9 октября 2015 г. в г. Уфе на базе Института истории, языка и литературы УНЦ РАН». – Уфа, 2015.

158. Мәдени құндылықтар ретіндегі қазақ тілінің мәтіндер корпусы және метабелгіленім үдерісі // X Всероссийском съезде востоковедов с международным участием «Россия и Восток: взаимодействие стран и народов», которое будет проводиться 6-9 октября 2015 г. в г. Уфе на базе Института истории, языка и литературы УНЦ РАН».

159. Қазақ тілінің Ұлттық корпусындағы автоматтанған лексикографиялық базасының кейбір теориялық мәселелері // «ҚР БЖҒМ ҒК А.Байтұрсынұлы атындағы Тіл білімі институтында 2015 жылы 29 мамырда лексикограф-ғалым, филология ғылымдарының докторы, профессор, Институт директоры Мырзаберген Малбақовтың 60 жылдық мерейтойына арналған «Қазақ лексикографиясы: тарихы, тәжірибесі, болашағы» атты халықаралық ғылыми-теориялық конференция жинағында. 2015 ж. 45-50 бб.

160. Тіл мен мәдениеттің лексика-фразеологиялық жүйесін қазақ тілінің Ұлттық корпусы негізінде кешенді зерттеу // «ҚР БЖҒМ ҒК А.Байтұрсынұлы атындағы Тіл білімі институтында 2015 жылы 29 мамырда лексикограф-ғалым, филология ғылымдарының докторы, профессор, Институт директоры Мырзаберген Малбақовтың 60 жылдық мерейтойына арналған «Қазақ лексикографиясы: тарихы, тәжірибесі, болашағы» атты халықаралық ғылыми-теориялық конференция жинағында. 2015 ж. 177-181 бб.

161. Қазақ тілінің Ұлттық корпусы және метабелгіленім мәселесі (Национальный корпус казахского языка и проблемы метаразметки) // «Тілтаным». – Алматы, 2015, №1.

162. Мәтін тізбесіне мән беретін кез келді... – Алматы. «Ана тілі» газеті, 14-мамыр, 2015 ж. (Серіктес автор А.Жаңабекова).

2016

163. Қазақ тілінің жиілік сөздігі. – Алматы: Қазақ тілі баспасы, 2016. – 665-б.

164. Корпустық лингвистика / Оқу құралы. – Алматы: Қазақ тілі баспасы, 2016. – 336-б.

165. Этномәдениеттік семантика белгіленімі «Қазақ тілінің ұлттық корпусында» ескерілуі қажет // «Академик Ө.Айтбайұлы және мемлекеттік тіл мәселелері» атты халықаралық ғылыми-

теориялық конференция материалдары. – Алматы, 2016 ж., 22 сәуір. – 344-348-бб.

166. Қазақ тілінің ұлттық корпусы – қуатты ақпараттық ресурс // Актуальные проблемы диалектологии языков народов России. XVI Всероссийская конференция. – Уфа, 1-4 июня 2016 г. – 157-161-бб.

167. Қазақ тілінің ұлттық корпусы және метабелгіленім мәселесі // Тілтаным. – Алматы, 2016. – №1.

2017

168. Корпустық лингвистика / Монография. – Алматы: «Қазақ тілі» баспасы, 2017. – 336 б.

169. Корпустық лингвистика / Оқу құралы – Алматы: «Қазақ тілі» баспасы, 2017. – 336 б.

170. Метамәтіндік белгіленімдер негізінде салалық пәндердің терминологиялық қорын құрастыру // «Ахмет Байтұрсынұлы мұрасы: зерттеу, жүйелеу және насихаттау» атты халықаралық ғылыми-теориялық конференция материалдары. – Алматы, «Елтаным» баспасы, 2017. - 192-195 бб.

171. Қазақ жазба мәтіндеріндегі әріп қолданысының статистикасы / Қазақстан ғылымы мен өмірі» халықаралық ғылыми-көпшілік журнал (ЖАК). – Астана, 2017.

172. Инженерлік тіл білімінің жалпы тіл теориясына қатысты атқаратын кейбір қызметтері/ Қазақстан ғылымы мен өмірі» халықаралық ғылыми-көпшілік журнал (ЖАК). – Астана, 2017.

173. Қазақ лингвистерінің ерекше міндеттерінің бірі – ұлттық қазақ тілінің корпусын қалыптастыру / Абай атындағы Қазақ ұлттық университетінің Хабаршысы. Филология сериясы. - № 3.

2018

174. Ұлттық қазақ әліпбиін пернетақтада орналастырудың статистикалық негіздері // «Тілтаным» журналы. – 2018. - №1.

175. Қазақ тілі әріптері мен әріп тіркестерінің жиіліктерін анықтау латын әліпбиіне көшуде өз септігін тигізеді // «Латын әліпбиі – әлем қазақтарының рухани тұтастығының негізі» атты

республикалық ғылыми-практикалық конференция материалдары.

2019

176. Синтез тюркской словоформы/ Монография. – Алматы, 2019. – 248 стр.

177. Алмасбек Батанұлы – қазақ тілі мәтіндерін статистикалық әдіс-тәсілдермен зерттеуші ғалым // «Қазақ тіл білімі: Қолданбалы лингвистика мәселелері» атты аймақтық ғылыми-әдістемелік конференция. – 2019. – 23–24 мамыр. – 9-12 бб.

178. Қазақ жазуын латын қарпіне көшірудің статистикалық негіздері // «Қазақ тіл білімі: Қолданбалы лингвистика мәселелері» атты аймақтық ғылыми-әдістемелік конференция. – 2019. – 23–24 мамыр. – 102-104 бб.

2020

179. Ұлттық қазақ әліпбиін пернетақтада орналастырудың статистикалық негіздері // Қ.Шаяхметов атындағы «Тіл-қазына» ғылыми-практикалық орталығының журналы // Тіл және қоғам. №1 (51), 2020.

180. Қазақ тілінің мәтіндер корпусы – қазақ тілін зертеудің жаңа (парадигмасы) үлгісі // Туған тіл альманахы (Еларалық, қоғамдық-саяси, әдеби-ғылыми альманах) № 1, 2020 жыл. (Д. Тоқмырзаевпен, К. Пірмановамен бірге)

181. Қазақ ауызша тіл мәтіндерінің жиілік сөздігі // Монография. – Алматы, 2020. – 168 б. (А. Жаңабековамен, Д. Тоқмырзаевпен бірге)

А.Қ.ЖҰБАНОВТЫҢ РЕДАКЦИЯСЫМЕН ШЫҚҚАН ЕҢБЕКТЕР

1. К.Б.Бектаев, Р.Г.Пиотровский. Математические методы в языкознании. Часть I. Теория вероятностей и моделирование нормы языка. – Учебное пособие. Алма-Ата, 1973. 281 стр. (жауапты редактор).

2. Қазақ тексінің статистикасы. I шығарылуы: («Статистика-лингвистикалық зерттеу және автоматтандыру» тобы еңбектері). – Алматы: Ғылым, 1973. – 731 б. (редактор).

3. К.Б.Бектаев, Р.Г.Пиотровский. Математические методы в языкознании. Часть II. Математическая статистика и моделирование текста. – Учебное пособие. Алма-Ата, 1974. 260 стр. (жауапты редактор).

4. Қазақ тексінің статистикасы. II шығарылуы: («Лингвистикалық жұмыстарды автоматтандыру және тіл статистикасы» тобы қызметкерлерінің еңбектері). – Алматы: Ғылым, 1990. – 208 б. (жауапты редактор).

5. Қ.Бектаев, А.Қ.Жұбанов, С.Мырзабеков, А.Белботаев. М.О.Әуезовтің 20 томдық шығармалар текстерінің жиілік сөздіктері. – Алматы-Түркістан, 1995. 346 б. (редактор).

А.Қ.ЖҰБАНОВТЫҢ ҒЫЛЫМИ ЖЕТЕКШІЛІГІМЕН ҚОРҒАЛҒАН КАНДИДАТТЫҚ ДИССЕРТАЦИЯЛАР

1. Сиразитдинов З.А. «Лексика романа “Кан” Д. Юлтыя» (квантитативно-стилистический анализ). (Соруководитель с А.Т.Кайдаровым). – Алма-Ата, 1989.

2. Төкебаева Ж.Ә. «Абай шығармалары тілінің статоллингвистикалық аспектілері» – Алматы, 2001.

3. Қалыбеков Б.Е. «50 жылдардағы бастауыш сынып оқулықтарының лексикалық жүйесі мен морфологиялық құрылымының статистикасы». – Алматы, 2003.

4. Абикеева Б.К. «Қазіргі қазақ тіліндегі жай сөйлемдердің құрылымдық-статистикалық модельдері (қолданбалы лингвистика аспектісінде)». – Алматы, 2009.

5. Нұрлыбаев Н.М. «Балаларға арналған мәтіндердегі жай сөйлемдер құрылымының лингвостатистикалық сипаты». – Алматы, 2010.

А.Қ.ЖҰБАНОВТЫҢ ҒЫЛЫМИ ЖЕТЕКШІЛІГІМЕН ҚОРҒАЛҒАН МАГИСТРЛІК ДИССЕРТАЦИЯЛАР

1. Барменкулова А.С. «Қ.Жұбанов шығармаларының тілі, лингвистикалық статистикасы». – Алматы, 2008.

2. Сабыр Ж.З. «М.Әуезовтің «Абай жолы» романындағы қос сөздердің статистикасы». – Алматы, 2009.

3. Досыбекова Г.Ә. «Қазақ тілі етістіктері құрылымының статистикасын компьютерлік әдіс бойынша талдау» (Ғ.Мүсіреповтің «Кездеспей кеткен бір бейне» повесі бойынша). – Алматы, 2011.

4. Карбозова Б.Д. «Қазақ мәтініндегі омонимдік бірліктердің статистикасы». – Алматы, 2013.

5. Қизат Ә.Ж. «Қазақ тіліндегі сөйлемдердің статистикалық моделі». – Алматы, 2013.

6. Кейшилова С. «Қазақ тіліндегі көркем әдебиет мәтіндеріндегі сын есім шырайларының статистикалық ерекшеліктері». – Алматы, 2013.

ЕҢБЕКТЕРДІҢ ӘЛПБИ КӨРСЕТКІШІ

Абзац – мәтін құрылымының негізгі семантикалық компоненті – 75

Автоматизация некоторых лингвистических процессов – 2

Автоматический анализ морфологии казахской словоформы – 46

Автоматический отбор опорных слов текста в целях оптимизации обучения казахскому языку – 49

Автоматическое построение частотных словарей (прямого и обратного) – 8

Автоматтанған ақпараттық-іздістіру жүйесінің кейбір ұғымдары мен тілі – 119

Автоматтанған оқу жүйесінің негізгі ұстанымдары – 91

А.Байтұрсынұлы атындағы Тіл білімі институтында 50 жылда қалыптасқан қазақ тілінің жаңа ғылыми-инновациялық қолданбалы саласы жайында – 130

«Адам-компьютер-адам» жүйесіндегі табиғи тіл қызметінің ерекшеліктері – 72

Алгоритмизация задачи получения на ЭВМ фонетической транскрипции казахского текста – 47

Алгоритмизация процедуры морфологического членения казахской словоформы – 50

Ахмет Жұбанов зерттеулеріндегі қазақтың күй жанры мен домбыра музыкалық аспабы жайлы – 90

Ахмет Жұбановтың ғылыми тілінің стилі хақында – 94

Әуезов тілінің сөздіктерін жасау тәжірбиесі – 54

Баспа ісін автоматтандыру әдісіндегі лингвистикалық аспектілер – 101

Вероятностно-статистическое моделирование тюркских текстов – 20

Вероятностные законы распределения классов слов казахского текста – 15

Ғылыми-техникалық лексикография және арнаулы сөздіктер түрлері – 88

Есептеуіш лексикография – қазақ тіл білімінің жаңа ғылыми бағыты – 104

- Жаңа ақпараттық технологияға көшу жағдайындағы қазақ лексикографиясы – 106
- Желісті жол (проф. Қ.Б.Бектаев – 60 жаста) – 33
- Задача получения на ЭВМ частотных списков лингвистических единиц – 19
- Индексация и кодирование текстовой информации для ввода в ЭВМ – 18
- Инженерлік тіл білімінің кейбір мәселелері – 70
- Информационное и статистическое изучение тюркских языков – 11
- Информационно-статистическая типология тюркского текста – 24
- Использование ЭВМ в авторской лексикографии – 35
- Использование ЭВМ для выделения опорных слов текста – 48
- Исследование статистической структуры тюркского текста – 10
- К вопросу о выделении ключевых слов научного текста – 34
- К вопросу о графемной статистике казахского текста – 27
- К вопросу об автоматизации лингвистических исследований – 3
- К проблеме семантической классификации знаменательных классов слов казахского языка – 63
- Квантитативная структура казахского текста – 36
- Кибернетика и лингвистика – 23
- Количественный анализ высокочастотных местоимений казахского языка – 42
- Компьютер қазақ сөзін жатсынбайды – 107
- Компьютерлік лингвистика және қазіргі қазақ тіл білімі – 73
- Компьютерлік лингвистикаға кіріспе – 95
- Корпустық лингвистика – қазақ тіл білімінің жаңа бағыты – 108
- Куманша-қазақша жиілік сөздік – 25
- Қазақ әдеби тілінің электрондық корпусын түзудің теориялық бастаулары – 114
- Қазақ лексикографиясының «Тіл – қазына» атты электрондық базасы жайында – 128

Қазақ сөзінің «Тіл – қазына» деректер базасы және оның теориялық негіздері – 109

Қазақ сөзінің «Тіл – қазынасы» – 123

Қазақ тіл білімі: қолданбалы лингвистика. Казахское языкознание: прикладная лингвистика – 137

Қазақ тілі корпусындағы зат есім сөздерге лексико-морфологиялық деңгейдегі белгіленім қою бағдарламасы – 129

Қазақ тілі мәтіндер корпусының компьютерлік базасын құрудың алғышарттары – 110

Қазақ тіліндегі аннотацияланған мәтіндер корпусындағы сын есімдердің лексико-морфологиялық құрылымына белгі-код қою бағдарламасы – 134

Қазақ тілінің «Тіл – қазына» атты компьютерлік базасы жайында – 118

Қазақ тілінің «Тіл – қазына» атты ұлттық компьютерлік қорын құрудың алғышарттары – 105

Қазақ тілінің «Тіл – қазына» атты ұлттық компьютерлік қорының мүмкіндіктері жайында – 103

Қазақ тілінің автоматтанған базасын құру – заман талабы – 121

Қазақ тілінің аннотацияланған мәтіндер корпусындағы етістік сөздерге лексико-морфологиялық белгі-код қоюдың (белгіленім) алғышарттары – 132

Қазақ жазба мәтіндеріндегі графема қолданысының статистикасы – 100

Қазақ мәтінін автоматты түрде талдау мен жинақтаудың автоматты жүйелерін құру мәселесі – 85

Қазақ мәтінінің ықтималды-статистикалық моделін құру – маңызды мәселе – 80

Қазақ тілінің картотекалық қорының «ТІЛ – ҚАЗЫНА» атты компьютерлік базасы (баяндама) – 93

Қазақ тілінің компьютерлік – көп тармақты әрі терең автоматтандырылған тілдік жүйе – 74

Қазақ мәтінін абзац деңгейінде зерттеудегі мазмұнға қатысты тірек сөздерді статистикалық жолмен анықтау – 82

Қазақ тілтануындағы статистикалық әдістің орны – 84

Қолданбалы лингвистика пәні және оның негізгі бағыт-бағдары – 79

- Қолданбалы лингвистика: қазақ тілінің статистикасы – 78
- Қолданбалы лингвистика: қазақ тілінің статистикасы – 97
- Қолданбалы лингвистика: формалды модельдер – 86
- Қолданбалы лингвистика: формалды модельдер – 96
- Қолданбалы тіл білімі – 57
- Қолданбалы тіл білімінің мәселелері. Вопросы прикладного языкознания – 102
- Құдайберген Жұбанов және қазақ тіл біліміндегі статистикалық әдістің жетістіктері – 83
- Құдайберген Жұбанов зерттеулеріндегі модельдеу әдісінің көрінісі – 87
- Қ.Жұбанов және қазақ мәтін мазмұнын статистикалық тәсілмен анықтау – 60
- Лексикография саласындағы автоматтандыру тәсілі – 89
- М.Әуезовтің «Абай жолы» романының жиілік сөздігі – 28
- М.О.Әуезовтің 20 томдық шығармалар текстерінің жиілік сөздіктері – 52
- Математика және музыка – 13
- Математикалық тіл білімі – 56
- Машиналық аударма – 55
- Машиналық аударманың ғылыми бағыт ретіндегі даму кезеңдері – 99
- Мәтін абзацтарын заттық-логикалық мазмұн тұрғысынан зерттеу – 81
- Мәтіннің негізгі статикалық мазмұны және оның формалды сипаты – 76
- Мәтіндер корпусы – лингвистер үшін аса күшті ақпараттық ресурс – 136
- Мәтіндер корпусын түзудің теориялық және практикалық мәселелері жайында – 117
- Мәтінді автоматты өңдеу жүйесіндегі лингвистикалық ақпарат базасы – 116
- Мәтінді автоматты өңдеу жүйесінің құрылымы жайында – 115
- Мемлекеттік тілдегі ұлттық «Тіл – қазына» деректер базасының теориялық негіздері – 127

- О лингвистических исследованиях с применением вероятностно-статистических методов в тюркских языках – 43
- О некоторых путях вскрытия вероятностно-статистических закономерностей в современном казахском языке – 4
- О проблеме создания машинного фонда тюркских языков – 40
- О создании машинного фонда казахского языка – 39
- О ходе подготовки к составлению словаря языка М.О.Ауэзова (функции ЭВМ) – 29
- О частотности формообразовательных аффиксов существительных казахского языка – 5
- О частотных словарях трех стилей казахского языка – 37
- О частотных списках графемно-фонемных сочетаний – 21
- Оқу лексикографиясының ғылыми пән ретіндегі ерекшелігі – 92
- Опыт реализации микрословарей для машинного перевода английских патентов по химии полимеров – 26
- Основные принципы формализации содержания казахского текста – 66
- Основные принципы формализации содержания казахского текста – 67
- Основные принципы формализации содержания казахского текста – 68
- Основные процедуры формализации содержания казахского текста – 62
- По каменистым тропам науки (проф. К.Б.Бектаеву 60 лет) – 32
- Подготовка тюркоязычного текста для получения словоуказателя произведений индивидуального писателя на ЭВМ – 38
- Преобразование с помощью ЭВМ казахских текстов в фонетическую запись – 30
- Проф. Қ.Жұбанов және қазақ тілін зерттеудің кейбір қолданбалы тәсілдері – 58
- Проф. Құдайберген Жұбановтың буын теориясы және оның компьютерлік лингвистикадағы орны – 61

Проф. Қ.Жұбанов және қолданбалы тіл біліміндегі формальды модельдер – 113

Проф. Қ.Жұбанов және қолданбалы тіл білімінің жаңа бағыты – 112

Проф. Қ.Жұбанов зерттеулері – қолданбалы тіл білімінің жаңа саласына ғылыми бағыт-бағдар – 111

Распределения частот появления сочетаний знаков в Орхоно-Енисейской письменности – 22

Семантические классы существительных использованных в модели порождения казахского текста – 133

Создание словарной базы данных обще- и межтюркских моносиллабов: к проблеме разработки машинного фонда тюркских языков – 41

Состояние и перспективы исследования тюркских языков с применением статистико-инженерных методов – 31

Сөздік қорымыз қанша? – 12

Становление статистического метода в казахском языкознании – 16

Статистика лексико-морфологических форм прилагательных в романе М.Ауэзова «Абай жолы» («Путь Абая») – 17

Статистическа аффиксов имен прилагательных – 6

Статистическое исследование казахского текста на уровне абзацев – 64

Статистическое исследование казахского текста с применением ЭВМ (на материале романа М. Ауэзова «Абай жолы») – 14

Структурно-статистическая модель описания грамматических категорий тюркских текстов – 7

Табиғи тілдің мәтін морфологиясын автоматты түрде талдау мәселесі – 98

Тәуелсіздік кезеңіндегі қазақ қолданбалы лингвистикасы және «Тіл – қазына» атты компьютерлік қор – 126

Тәуелсіздік құндылықтарының бірі ретіндегі қазақ тілінің мәтіндер корпусын жасаудың теориялық негіздері – 124

Текст лингвистикасы жайында – 45

Тұңғыш профессор тағдыры – 122

Тұрақты сөз тіркестерін кодтау және модельдеу мәселелері – 135

Түркі тілдерінің машиналық қорын жасаудың алғышарттары – 44

Түркі тілдерінің көпәспектiлi компьютерлiк қорын құру қажет – 131

Тiл жиiлiк сөздiгi – 53

Тiл теориясы кезек күттiрмейтiн мәселе // Жас Алаш, 15 желтоқсан 1998 жыл – 59

Тiлдi логикалық талдау бағытының кейбiр мәселелерi – 77

Тiлiмiздiң компьютерлiк қорын жасау керек – 71

«Тiл – қазына» компьютерлiк базасы – Тәуелсiздiк Қазақстан жағдайындағы ұлттық терминқор қалыптастырудың негiзi – 125

Универсальная программа получения на ЭВМ «Минск-22» алфавитно-частотного списка сочетаемости графем – 9

Ұлттық филологиямыздың тарихында алғаш профессор атағы берiлген Құдайберген Қуанұлы Жұбановтың тағдыры жайында – 120

Формализация процедуры построения текстов естественного языка – 51

Формальное описание словарной статьи автоматического словаря казахского языка (АСКЯ) – 65

Формальное описание структуры автоматического словаря казахского языка – 69

Частотные словари и информационные характеристики языка – 1

БІРЛЕСІП ЖАЗҒАН АВТОРЛАРДЫҢ ЕСІМ КӨРСЕТКІШІ

Агманов Е. 22
Ахабаев А. 5, 7, 10
Бектаев К.Б. 1, 7, 8, 10, 15, 18, 20, 21, 24, 26, 28, 31, 35, 52
Белботаев А.Б. 25, 28, 43, 52
Жаңабекова А. 180
Жаутықов О. 32, 33
Жубанова Е.Б. 100
Жүнісбек Ә. 30
Зубов А.В. 2, 8, 11, 51
Кажибеков Е.З. 41
Кемерова Ж.Н. 70
Кеңесбаев І. 32, 33
Құлманов С. 117
Құрышжанов А.Қ. 25
Мырзабеков С. 5, 7, 11, 12, 28, 52, 54
Пиотровский Р.Г. 24
Пірманова К. 179
Ризаев С.А. 31
Садықов Т., Ермекбаев М.Ә. 135
Сиразитдинов З.А. 43
Токмырзаев Д. 179, 180
Фазылжанова А.М.
Усқомбаев С.А. 39, 41, 46, 47, 50
Шойбеков Р. 6

МАЗМҰНЫ – СОДЕРЖАНИЕ

Оқырмандар есіне.....	3
Филология ғылымдарының докторы, профессор Асқар Құдайбергеноұлы Жұбановтың өмірі мен негізгі кезеңдері	4
Филология ғылымдарының докторы, профессор Асқар Құдайбергеноұлы Жұбановтың ғылыми, педагогтік және қоғамдық қызметі туралы қысқаша очерк	15
Краткий очерк о научной, педагогической и общественной деятельности доктора филологических наук, профессора Аскара Кудайбергеновича Жубанова	25
Еңбектерінің хронологиялық көрсеткіші / Хронологический указатель трудов	31
Профессор А.Қ. Жұбановтың редакциясымен шыққан еңбектер	53
А.Қ.Жұбановтың ғылыми жетекшілігімен қорғалған кандидаттық диссертациялар.....	53
Еңбектердің әліпбилік көрсеткіші / Алфавитный указатель трудов	54
Бірлесіп жазған есімдер көрсеткіші / Именной указатель соавторов	62

**Қазақстан ғалымдарының библиографиясына
материалдар**

**АСҚАР
ҚҰДАЙБЕРГЕНҰЛЫ
ЖҰБАНОВ**

Басуға қол қойылды 07.11.2022. Пішімі 60x84 1/16.
Офсеттік басылым. Шартты баспа табағы 4.